τιμῆ: καὶ πάσῃ τῇ πόλει. καὶ τοῖς ζῶσι ταῦτ' αὐτὸς ἐνέσχοι πλείστην δόξαν. χαλεπὸν πατρὶ, καὶ μητρὶ παίδων στερηθῆναι, καὶ ἐρήμοις εἶναι τῶν οἰκειοτάτων ξηροτρόφων: στρατηγὸν δέ με ἀγήρως πρὰς, καὶ μηδέποτε ἀρετῆς δημοσίᾳ κτησαμένους ὅπλ' εἶεν, καὶ θυσιῶν καὶ ἀγώνων ἠξιωμένους ἀθανάτων: λυπρὸν πουσὶν ὀρφανοῖς γεγονέναι πατρός, καλὸν δέ με κληρονομεῖν, πατρῴας δόξης. καὶ τὸ μὲν λυπρὸν τοῦτο, τὸ δαίμονα αὐτὸν δ' ἡσόμενον ὄντα, ὦ φῶτες ἀνθρώπους εἶκεν ἀνάγκη. τὸ δὲ πρὸς καλοῦ τὸ τ' ἐτελευτάντων καλῶς ἀποδημῆσαι αἵρεσιν. ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ὄπως πολλὰ λέξω τοῦτ' ἐπισκεψάμενος, ἀλλ' ὅπως τἀληθῆ: ὑμεῖς δὲ ἀποδυσάμενοι, καὶ τὸ σωφρονοῦντα ὡς χρὴ, καὶ νόμιμα ποιήσαντες, ἄπτε.

Τέλος Ἐπιταφίου Δημοσθένους.

ζήλῳ τ̃ νομιζομένων τυγχάνειν. οὐ γὰρ
ἅπασαμὲν ἡ πατρὶς δαπάνῃ δημοσίᾳ, νοι-
νῶν δ' ἐπαίνων μόνοι τυγχάνουσι, ποθοῦσι δ'
ὐ μόνον οἱ συγγενεῖς καὶ πολῖται, ἀλλὰ καὶ
πᾶσα, ὅσων Ελλάδα χρὴ σωφρονεῖν:
συμπεπόνθασι δ' καὶ τ̃ οἰκουμένης τὸ πλεῖ-
στον μέρος, πῶς ὐ χρὴ τούτους δαίμονας
οὓς παρέδοξεν εἰκότως ἄν τις φῆναι τοῖς
κάτω θεοῖς εἶναι, τὴν αὐτὴν τάξιν ἔχοντας
τοῖς ἀρίστοις ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐν μα-
κάρων νήσοις. * ὐ γὰρ ἰδών τις ὐδὲ σφᾶς ἐ-
κείνων ταῦτ' ἀπήγγελκεν, ἀλλ' οἷς οἱ
ζῶντες ἀξίως ὑπελήφαμεν τ̃ ἄνω τιμῆς,
τούτοις τῇ δόξῃ καταμανθάνομεν, κἀ-
τ̃ αὐτῶν τιμῆς ἡγούμεθ' αὐτοὺς τυγ-
χάνειν. ἔστι μὲν ἴσως χαλεπὸν, τοὺς πα-
ρόντας συμφορὰς λόγῳ κωφίσαι, δεῖ δ' ὅ-
μως πειρᾶσθαι, καὶ πρὸς τὰ παρηγορούμενα
τρέπειν τὴν ψυχήν, ὡς τοὺς τοιούτους ἄν-
δρας γηρῶντας καὶ τελευτῶντας αὐτοὺς ἐκ
τοιούτων ἑτέρων, καλὸν ὄντα τὰ δεινὰ δι' ἧττ
μονέστερον τ̃ ἄλλων φέροντας ὁρᾶσθαι, καὶ
πάσῃ τύχῃ χρωμένους ὁμοίους εἶναι), καὶ γὰρ
ἐκείνοις τοῦτ' ἂν εἴη μάλιστ' ἐν κόσμῳ καὶ

* ὐ γὰρ ἐκ-
δὼς πω-
δὲν

π.

ῳοντο δεῖν τοσοῦτον ποιοῦντες ὀφθῆναι.
ἐκ ἐλαύθανον Αἰαντίδας ὃν τ' ἀριστείων
στερηθεὶς Αἴας, ἀβίωτον ἑαυτῷ ἡρήσατο τ'
εἶον. διὰ τί δ' ἂν ὁ δαίμων ἄλλῳ τἀριστεῖα ἐ
δίδου, τότε τοὺς ἐχθροὺς ἀμυνόμενοι, τε-
θνᾶναι δεῖν ᾤοντο, ὥστε μηδὲν ἀνάξιον
αὐτῶν παθεῖν. ἐκ ἠμυνόμην Ἀντιοχίδαι
Ηρακλέες ὄντα Ἀντίοχον. δεῖν οὖν ἡγή-
σαντο ἢ ζῆν ἀξίως τ' ὠφελόντων ἢ τε-
θνᾶναι καλῶς. οἱ μὲν δὴ ζῶντες οἰκεῖοι
τούτων ἐλεεινοὶ τοιούτων ἀνδρῶν ἐστερημέ
νοι, καὶ συνηθείας πολλῆς καὶ φιλανθρώπου
διεζευγμένοι, καὶ τὰ τῆς παρρησίας πρά-
γματ' ἔρημα καὶ δακρύων καὶ πένθους πλήρη.
οἱ δ' δαίμονες τῷ οἰκείῳ λογισμῷ, πρῶ-
τον μὲν αὐτὶ μικρᾶ χρόνῳ εἰς πολλὰ, καὶ
ἅπαντα δ' ἀνθρώπῳ καταλείπουσιν,
ἐν ᾗ καὶ παῖδες οἱ τούτων ὀνομαστοὶ γραφή-
σονται, καὶ γονεῖς οἱ τούτων πρεσβύται γη-
ροβοσκήσονται, πρὸς ψυχὴν τῷ πένθει τοὺ
τούτων δ' ἀνθρώπους ἔχοντες. ἔπειτα νόσων ἀ-
παθεῖς τὰ σώματα, καὶ λυπῶν ἄπειροι τὰς
ψυχὰς τὰς ὅπως πᾶς συμβεβηκόσιν οἱ ζῶν-
τες ἔχουσιν ἐν μεγάλῃ τιμῇ καὶ πολλῷ

ζῆ

Ἀχαμαντίδαι τῷ ἐπῶν, ἐν οἷς Ὅμηρος ἕ-
νεκα τ μηδὸς φησι * Φαίδρας, Ἀχάμαν- * Λίθρας
τα εἰς Τροίαν στεῖλαι, ὁ μὲν ἓν παντὸς ἐ-
πφέρετο κινδυνῶν τ σῶσαι τὴν ἑαυτῦ μη-
τέρα ἕνεκα. οἱ δ τὰς οἰκείους σύμπαν-
τας γονέας ἕνεκα τ σῶσαι, πῶς οὐκ ἂν μᾶλ-
λον πάντα κινδυνων ὑπομένῃ; οὐκ ἐλαν-
θάνει Οἰνείδας ὅτι Κάδμῳ μὲν Σεμέλη,
τῆς δ ἰὸν ὄντα (οὐ γὰρ θέμις ὀνομά-
ζειν) ὁπὶ τῷδε τ τάφῳ. τ δ Οἰνεὺς γέγονεν
ὃς ἀρχηγὸς αὐτῶν ἐκαλεῖτο. κοινῷ δ' ὄν-
τος ἀμφοτέραις τ πόλεσι τῷ παρόντος
κινδύνῳ, ὑφ' ἀμφοτέρων ἅπασαν ὤου-
το δεῖν ἀγωνίαν ἐκπίνειν. ἦδεσαν Κεκρο-
πίδαι τ ἑαυτῶν ἀρχηγὸν, τὰ μὲν ὡς ἔστι
δράκων, τὰ δ' ὡς ἔστιν ἄνθρωπος λεγόμε-
νος γῆ ἀλλοθέν ποθεν, ἢ τὸ τ σώσειν
αὐτῷ προσομοιοῦσιν αἰῶ, τ, ἀλκὴ δὲ
δράκοντι. ἄξια δὴ τούτων προσῆν ὑπε-
λάμβανον αὐτοῖς προσήκειν ἐμέμνηντο
Ἱππολοωντίδαι τ Ἀλώπης γάμων, ἐξ ὧν
Ἱππολόων ἔφυ, κὴ τ ἀρχηγὸν ἦδεσαν, ὧν τὸ
πρέπον φυλάττων ἐγὼ τῇδε τῇ χώρᾳ, τὸ
σαφὲς εἰπεῖν ὑποβαίνω, ἄξια δὴ τούτων

φόνου-

δως καλῶσιν, εἰς προδοσίαν θάνατον δόντα ἀναλῶσαι αἰσχρὸν ἦν ἡγοῦντο· τὴν μὲν ἀπ' ἀθανάτων ψυχὴν πάντα ποιεῖν ἕνεκα τῆς πατρίδος ἐλομένην σῴζεσθαι, αὐτοὶ δὲ φανλῶσαι θνητὸν σῶμα ποιούμενοι περὶ πλείονος, ἢ δόξαν ἀθάνατον. οὐκ ἠγνόουν Αἰγεῖδαι Θησέα τὸν Αἰγέως σωτῆρα τῆς εἰσηγορείας καταστησάμενον τῇ πόλει. δεινὸν ἦν ἡγοῦντο τὴν ἐκείνου προδοῦναι προαίρεσιν, καὶ τεθνάναι μᾶλλον ἠροῦντο, ἢ καταλυομένης* αὐτῆς σῴζειν τοῖς Ἕλλησι ζῆν φιλοψυχήσαντες. παρεπλήσαντο Παυσανίδαι Πρόκνῃ, καὶ Φιλομήλαν τὰς Πανδίονος θυγατέρας ὡς ἐπμωρήσαντο Τηρέα διὰ τὴν εἰς αὐτὰς ὕβριν. καὶ βιωτὸν οὐκ ἐνόμιζον αὐτοῖς, εἰ μὴ συγγενῆ φανήσονται θυμὸν ἔχοντες ἐκείναις, ἐφ' οἷς τὴν Ἑλλάδα ἑώρων ὑβριζομένην. ἠκηκόεσαν Λεοντίδαι μυθολογουμένας τὰς Λεωκόρας. ἃς αὐταὶ ἔδοσαν σφάγιον τοῖς πολίταις ὑπὲρ τῆς χώρας. ὅτε δ' ἦν γυναῖκες ἐκεῖναι τοιαύτην ἔχον ἀνδρίαν, οὐ δεμιτὸν αὐτοῖς ὑπελάμβανον, χεῖρον ἀνδράσιν ὄσιν ἐκείνων φανῆναι. ἐμέμνηντο

Ἀκα-

*ταύτης

ὁμιλίας ἐξαφέσῃ) κἂν τὰ δεινότατα ἀ-
χημονήσῃ, μικρὸν ὄνειδος τὸ λοιπὸν αὐτῷ
καταστήσεται, αἱ δ' δημοκρατίαι, πολλά τ'
ἄλλα καὶ καλὰ καὶ δίκαια ἔχουσιν. ὧν τ'
εὖ φρονοῦντα αὐτέχεσθαι δεῖ, καὶ τ' παρ-
ρησίαν ἐν τ' ἀληθείας ἡρτημένῳ, κ' οὐκ ἔ-
στιν ὅπῃ ἐκφέψαι τἀληθὲς δήλοῦν. οὔτε γὰρ
πάντας ἐξαφέσθαι δεῖ τοῖς αἰσχρόν τι ποιή-
σασι δίωκτον, ὅτε, ὁ μόνος τἀληθὲς ὄνει-
δος λέγων λυπεῖ. καὶ γὰρ οἱ μισθὸν αἰτοῦν-
τες αὐτοὶ βλάσφημον, ἄλλῳ γε λέγοντος,
χαίρουσιν. ἀκούοντες, ἅ φοβούμενοι πάντες,
εἰκότως τῇ τ' μὴ ταῦτα ὀνείδων αἰσχύνῃ,
τόν τ' φεύγοντα ὑπὸ τῆς ἐναντίων κινδυ-
νον ῥᾳδίως ὑπέμειναν, καὶ θάνατον κα-
λὸν εἵλοντο μᾶλλον, ἢ βίον αἰσχρόν. ἃ
μὲν οὖν κοινῇ πᾶσιν ὑπῆρχε τοῖσδε τοῖς
ἀνδράσιν εἰς τὸ καλῶς ἐτελεῖν ὑποδυνή-
σασθαι εἰρηται, χώρος, πολιτεία χρηστῶν ὀνο-
μάτων συνήθεια, τ' ὅλης πολιτείας
ἤθεσιν. ἃ δ' κτὶ φυλαὶ παρεκάλεσεν
ἑκάστους ῥᾴδιους εἶναι, ταῦτ' ἤδη λέξω. ἦ-
σαν ἅπαντες Ερεχθέα, ἕνεκα τοῦ σῶσαι
τὴν χώραν, παῖδας, ἃς Γαῖα ἐνε-

πύσης τῆς ἔσι μεγάλης, φανερὸν ὅτι ἡ * πᾶσα τῆς Ἑλλάδος ἀρα ἐλευθερία, ἐν τοῖς τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ψυχαῖς διεσώζετο. ὅτε δὴ καὶ ἡ πεφωμένη τούτους αὐτείλεν, καὶ δεῖς αὐτέσηται λοιπῶν, καὶ φθόνος μὲν ἀπεῖπε λόγῳ, δοκεῖ δέ μοι τις ἂν εἰπὼν ὡς ἡ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴ τῆς Ἑλλάδος ἐλευθερία καὶ ψυχὴ, τὰ λοιδορεῖσθαι. ἅμα γὰρ τούτων πεφόνηται σωμάτων, καὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος ἀξίωμα ἀνῄρηται. μεγάλῳ μὲν ἔνι ἴσως ὑποβολῇ δόξομεν λέγειν, ῥητέον δ' ὅμως. ὥσπερ γὰρ εἴπερ ἐν τῷ καθεστηκότος κόσμου τὸ φῶς ἐξέλοι, δυσχερὴς καὶ χαλεπὸς ἅπας ὁ λοιπόμενος βίος γένοιτ' ἄν, οὕτω τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀναιρεθέντων, ἐν σκότῳ καὶ πολλῇ δυσκλείᾳ πᾶς ὁ τοῦ ζῆλος τῶν Ἑλλήνων γέγονε. διὰ πολλὰ δ' εἰκότως ὄντες τοιοῦτοι, διὰ τὴν πολιτείαν οὐχ ἥκιστα ἧσαν σπουδαῖοι αἱ μὲν γὰρ διὰ τὴν ὀλίγων δυναστείαι δέος μὲν ἐνεργάζονται τοῖς πολίταις, αἰσχύνην δ' οὐ παρεισάγουσιν. ἐπεὶ καὶ τοῦ ἀγῶνος ἔληξε τὸ πολέμου, πᾶς τις δ' ἑαυτὸν σώζει συμφόρως ὅτι ἐκ τοὺς πλουσίους, ἢ δώροις, ἢ δι' ἄλλης ἡστινοσοῦν

ὁμο-

λιν ὑπὲρ τῶν ὅλων κίνδυνον ἀράσθαι· οἱ μὲν δ' ἂν εἴπις αὐτὸς ἐξεταξαμένοις ἐξωτίσειε πότερ' ἡγεμὼν τῆς αὐτῶν ἀφετῆς, ἢ τῇ παραδόξῳ καὶ χαλεπῇ τύχῃ καταθωκέναι; καὶ τῇ τοῦ θεσπεσίου αὐτῶν ἐμπειρίᾳ, καὶ τόλμῃ, καὶ ψυχῇ ἀδέηα οὔτ' ἀναίσχυντον, οὔτε τολμηρὸν ἔτως ἔχῃ, ὅν τιν' ἂν ποιήσεσθαι τῶν πεπραγμένων. ἀλλὰ μὲν ὑπὲρ ὧν ὁ πάντων κύριος δαίμων ὡς ἠβούλετο ἐνέκλινε τὸ τέλος; πάντας ἀφειδῆς καὶ ἀνίας ἀνέσχη τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους γενόμενος. περὶ ὧν δ' ὁ τῶν ἐναντίων ἡγεμὼν ὑπέρῃρε τοὺς ὅπη τύπῳ παραθέντας καὶ τοὺς πολλούς, ὅτ' ἐκείνων, ὅθ' ἡμῶν αἰπάσαντ' ἄν τις εἰκότως. εἰ δ' ἄρα ἔστι τις ἀνθρώπων ὅτῳ περὶ τούτων ἐγκαλέσαι πρόσωπα τοῖς ὅπη τύπῳ παραθεῖσι Θηβαίων, καὶ τοῖς πολλοῖς ἔθ' ἡμῶν, ὅτ' ἐκείνων ἐγκαλέσειεν ἄν τις εἰκότως, οἳ δυνάμιν λαβόντες ἔχουσαν θυμὸν ἀπήμονα καὶ ἀπροφάσιστον, καὶ φιλοπρωΐαν ἐφάμιλλον, ἅδενὶ τούτων οὐκ ὀρθῶς ἐχρήσαντο. καὶ τὰ μὲν ἄλλ' ὅπη τούτων ὡς ἕκαστος ἔχει γνώμης, ὅτως ἐπολαμβάνει. ὃ δὴ ἅπασιν ὁμοίως ἀνθρώποις

σιν οἱ τελευτῶντες ἑκατέραν ἐν τάξει, ἡττᾶσθαι μὲν ἥττης ἀμφότεροι μετέχειν, νικᾶν δὲ ὁμοίως ἀμφότεροι. τὸ μὲν γὰρ κρατεῖν ἐν τοῖς ζῶσιν, ὡς ἂν ὁ δαίμων ἑκάστῳ, κρίνεται, ὁ δ' εἰς τὸ ἕκαστον ἔθος ἀφικόμενος, πῶς ἂν μένων ἐν τάξει πεποίηκεν. εἰ δὲ δικαίως ἂν τις εἰμαρμένως ἔχειν τῇ τύχῃ, πότερον τὸ συμβαῖνον, οὐχὶ τὴν ψυχὴν ἥττηται τῶν ἐναντίων. νομίζω τοίνυν καὶ τοὺς τὰ χώρια ἡμῶν μὴ ὑπερβῆναι τοὺς πολεμίους, ἀφεῖς τὴν τῶν ἐναντίων ἀγαθομαθίαν, τὴν τούτων αἰτίαν γεγενῆσθαι. κατ' ἄνδρα γὰρ ἄριστοι ὄντες οἱ τότε συμμίξαντες ἐκείνοις, οὐκ ἠξίουν αὖθις εἰς ἀγῶνα καθίστασθαι τοὺς ἐκείνων οἰκείους, ἀλλὰ λαμβάνοντες τοῖς μὲν φύσει τὴν ὁμοίαν ἀπαντήσεσθαι, τὸ μὴν δὲ οὐκ ἄπορον εἶναι τὴν ὁμοίαν λαβεῖν. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ νίκη ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, καὶ τὰ τῆς γενομένης εἰρήνης. οὔτε γὰρ ἐκεῖνοι εἰ πεῖν οὔτ' ἄλλη διαφέρειν, οὔτε καλλίω φέρεσθαι τὸ τῶν τετελευτηκότων ἀγαθὸν τὰ ἀρετῆς, τὸν τῶν ἐναντίων κύριον φίλον γενέσθαι τοῖς ἐκείνων οἰκείοις βούλεσθαι μᾶλλον, ἢ πά-

λαι

δ᾽ τύπις ἀφίσοις ὅ σιν. ἐπ᾽ δλὴ ὃ ἐς ἀν-
δρας ἀφίκοντο, ὰ μόνον τοῖς πολίταις γνώ
μον τ᾽ αὐτ᾽ φύσιν, ἀλλὰ ϗ πᾶσιν αν-
θρώποις κατέστησαν. Εστι γὰ ἔστιν ἀ πάσης
ἀρετῆς ἀρχὴ μὲν σωφροσύνη, πέρας δ᾽ ἀν-
δρία, ϗ τῇ μὲν δοκιμάζε), τῇ φευκτέ-
ον δέι, τῇ ὃ σωζε). ἐν τούτοις ἀμφοτέ-
ροις, οἵδε πολὺ διέλαμψαν. ϗ γὰ εἴ τις ἐ-
φύετο κοινὸς πᾶσι κίνδυνος τοῖς ἕλλη-
σιν, ἅπαι πρῶτοι * προείλοντο, ϗ πολλά- * προεί-
κις εἰς σωτηρίαν ἅπαντας παρεκάλεσαν, δον το
ὅπερ γνώμης ἀποδεξίς δέιν εὖ φρονούσης,
ϗ τ᾽ πρὸ τῆς Ελλησιν ἀγνοίας μεμιγ-
μένης κακίᾳ, ὅτ᾽ εἰ ἦν ταῦτα κωλύειν ἀσ-
φαλῶς, τὰ μὲν ὰ προορώσης, τὰ δ᾽ εἰ-
ρωνευομένης, ὅμως ἠνίχ᾽ ὑπήκουσαν, ϗ
τὰ δέοντα ποιεῖν ἠθέλησαν, ὰ κ᾽ ἐμποδί-
σησαν, ἀλλὰ προστάντες ϗ πρόσχοντες
ἅπαντα προθύμως, ϗ σώματα, ϗ χρή-
ματα, ϗ συμμάχους, εἰς πέρας ἦλθον
ἀγῶνος, εἰς ὃν ὰ δὲ τῆς ψυχῆς ἐφείσαντο.
ἐξ αἰάλκης ὃ συμβαίνει ὅταν μάχη γί-
νη), τοῖς μὲν, ἡττᾶσθαι, τοῖς ὃ, νικᾶν.
ὰκ αἰ ὀκνήσαμι δ᾽ εἰπεῖν ὅτι μοι δοκοῦ-

σιν

λα τὰ τοῖς ὁμοια, αὐτάρκης ἔχει τὰς ὀ-
νήσεις τοῖς κεκτημένοις, καὶ κρατοῦσιν ἐν
αὐτοῖς· οἷς ἂν παρῇ, κἂν μηδεὶς τἄλλων
ᾖ· ἢ ἢν τὸν λόγων πρᾶξαι, τὸ τὰ ἀκού-
σαντα διανοίας σεσοφεῖν, καὶ μὴ μὲν τοί-
νυν κἂν μεμίσθωκε· ῥηθῇ, δόξαν λαβεῖν καὶ
χάριν σεσοποιεῖν, ἀλλ' ἢν ταύτης κἂν
ὑπερβάλῃ τῷ λέγειν καλῶς, σεσιτεῖν τοῖς
ἀκούσασι. πολλὰ τοίνυν ἔχων εἰπεῖν ὧν
οἴδ' σεοξάντες, δικαίως ἐπαινεθήσονται,
ἐπιδὴ σεὸς αὐτοῖς εἰμὶ τοῖς ἔργοις, ἀπο-
ρῶ· τί σρῶτον εἰσσω σεοιξάμενα γάρ μοι
πάντα εἰς ἕνα καιρὸν δύσκειτον καθίστη-
κεν· ἔμοι δ' αἵρεσιν αὐτῶν, κἀμοὶ ἀλλὰ σρο-
φέρεσθαι δ' αὐτὰ σοιήσασθαι τὸ λόγου
ταξιν, ἥτις ὑπῆρξε τῷ βίῳ τούτοις. οἱδὲ
γὰρ ἐξ ἀρχῆς, ἐν πᾶσι τοῖς σαιδάρια σιν
ἦσαν ὀσφανεῖς, τὰ σρέποντα καθ' ἡλι-
κίαν ἀσχολοῦντες ἑκάστων, καὶ πᾶσιν ἀ-
ρέσκοντες οἷς χρὴ γενέσθαι, φίλοις, οἰκείοις· τοι-
γαροῦν ὡσσεῖχεν γαρείζεσθαι νοῦν ἢ τῶν
οἰκείων αὐτοῖς· καὶ φίλων μνήμη, πᾶσαν
ὥραν ὅτι τούτοις φέρειν τῷ σόνῳ, σολλὰ
δ' ἀσορρήματα λαμβάνοντα ἐν οἷς σωμή-

δε

τείας, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι τοῖς προγόνοις μείζων μηδεὶς ὡς τάχιστα σωπάτω λόγος πρὸς τὰ τοῖσδε πεπραγμένα, ἵν' ὥσπερ τὰς φύσεις ἴσαν συγγενεῖς, οὕτω τὰς ἐπαίνους ὅτι δικαίους κοινοὺς ποιήσωμαι. ὑπολαμβάνων τοῦτ' ἂν ἔτι κεχαρισμένα καὶ κείνοις καὶ μᾶλις ἀμφοτέροις, καὶ τὰ ἀλλήλων ὑφ' ἑτέρων μὴ μόνον τῇ φύσει μεταπράσσειν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπαίνοις. αὐάρχη δ' ἐν τῷ μεταξὺ διαλαβεῖν καὶ περὶ τὰ τοῖσδε πεπραγμένα τοῖς ἀνδράσι δηλοῦν καὶ τοὺς ὄξω τῆς γῆς πρὸς τὰ πάρον ἠκολουθηκότας πρὸς ἀρετὴν παρακαλέσαι· καὶ γὰρ εἰ μὲν εἰς χρημάτων δαπάνην, ἢ πλοῦτον ἄλλῳ θεραπείαν ἱππικῶν, ἢ γυμνικῶν ἄθλων ἐπίχθιον κοσμῆσαι τὰ πάρον, ὅσῳ δὲ ἂν προθυμότερον καὶ ἀφδὲ στερον τὸ παρεσκευάσμην, τοσούτῳ μᾶλλον ἂν προσήκοντα ἔδοξα πεποιηκέναι. λόγῳ δ' ἐπαινέσαι τοῖσδε τοὺς ἀνδρας αἱρεθεὶς, ἐὰν μὴ τοὺς ἀκούοντας συμβουλεύσω λάβω, φοβοῦμαι· μὴ τῇ προθυμίᾳ τοιοῦτον ἔδει ποιήσω. ὁ μὲν γὰρ πλοῦτος καὶ τὸ τάχος καὶ ἡ ἰσχὺς καὶ ὅσα ἄλλα

*ἀκριβέστερον

Digitized by Google

ἄλλων πρότερον. δεῖ γὰρ μηδὲν νεῶν τὸν δη-
μον καλῶς ἔχοντος ἐπαίνου τοὺς ἀν-
δρας ἐκείνους στερηθῆναι. τοσοῦτον γὰρ ἀ-
μείνους τῶν νῦν Τροίαν στρατευσαμένων νο-
μίζουσι τ' ἂν εἰκότως, ὅσον οἱ μὲν ἐξ ἁπά-
σης τῆς Ἑλλάδος ὄντες ἀρίστης ἔτι, τῆς
Ἀσίας ἓν χωρίον πολιορκοῦντες μόλις εἷ-
λον. οἵτοι γ' ἐκ πάσης τῆς ἠπείρου σύλλο-
γον ἐλθόντα μόνοι τἄλλα πάντα κατεστραμ-
μένον, οὐ μόνον ἠμύναντο, ἀλλὰ καὶ πρω-
είαν ὑπὲρ ὧν τοὺς ἄλλους ἠδίκουν ἐπέθη-
καν. ἔπι τοίνυν τοὺς ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἕλλη-
σι πλεονεξίας κωλύοντες, πάντας ὅπως
συμβῇ ψευδῆ κινδύνους ὑπέμεινα, ὅπως
τὸ δίκαιον ἔτι τεταγμένον, ἐνταῦθα
προσνέμοντες ἑαυτοὺς ἕως εἰς τὸν νῦν ζῶ-
σαν ἡλικίαν ὁ χρόνος προήγαγε ἡμᾶς.
μηδεὶς γὰρ ἡγείσθω με ἀπορεῖν, ὅ, τι χρὴ
λέγειν τῶν εἰπεῖν ἐχόντων, ταῦτα τὰ πρα-
χθέντα ἀπιθανώτερα εἶναι. εἰ γὰρ ἁπάντων
ἀμηχανώτατος εἰμὶ ὅ, τι χρὴ λέγειν, πο-
είσασθε, ἃ ἐκείνων ἀρετὴ πολλὰ καλὰ
δίδωσιν εἰπεῖν καὶ πρόχειρα, ἀρρᾴδιον μὲν
ἦν διελθεῖν. ἀλλὰ προαιροῦμαι τὰ δίκαι-

μήναν, ὅτ' ἠδυνήθησαν κωλύσαι. καὶ μιὰ καὶ τῶν Ἡρακλέους παίδων, ὃς τοὺς ἄλλους ἔσωζε, σωτῆρες ὠνομάσθησαν, ἡνίκα ἦλθον εἰς τήνδε τὴν γῆν ἱκέται φεύγοντες Εὐρυσθέα, καὶ πρὸς πᾶσι τύποις, καὶ πολλοῖς ἄλλοις καὶ καλοῖς ἔργοις, τὰ τῶν καταισχυνόντων νόμιμα καὶ θεσμοὺς ὑβριζόμενα. ὅτε τοὺς ἐπὶ ὄπι Θήβας θάπτειν ἐκώλυε, Κρέων. τῶν μὲν οὖν εἰς μύθους ἀνενηνεγμένων ἔργων πολλὰ παραλιπών, τούτων ἐπεμνήσθην, ὧν ἕκαστον ἀξιόλογον, καὶ πολλοὺς ἔχει λόγους, ὥστε καὶ τοὺς ἐμμέτρους, καὶ τοὺς τῶν ᾀδομένων ποιητὰς, καὶ πολλοὺς τῶν συγγραφέων, ὑποθέσεις τὰ ἐκείνων ἔργα τῶν αὐτῶν Μουσικῆς πεποιῆσθαι. ἀλλὰ τῆς μὲν ἀξίας τῶν ἔργων οὐδὲν δεῖ τούτων ἐλάττω, τῷ δ' ὑστερεῖν τοῖς χρόνοις οὕτω μεμυθολόγηται· καὶ εἰς τὴν ἡρωϊκὴν ἐπανῆκον τάξιν, ταῦτ' ἤδη λέξω. ἐκεῖνοι γὰρ ἐξ ἁπάσης τῆς Ἀσίας σύλον ἐλθόντα, μόνοι δὴ ἠμύναντο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ διὰ τῶν ἰδίων κινδύνων, κοινῆς σωτηρίας πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν, αἵτινες κατέσχον· καὶ σεσίγηται μὲν ὃ μέλλω λέγειν ὑπὸ

ἄλ-

χρόνος ἀνήκοντα, τοιαῦτα δὶ αἰῶνος ὑπάρχει τοῖς δὲ τῶν ἀνδρῶν πεφυκόσιν. τὰ δ' εἰς ἀνδρίαν, καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, πάντα μὲν κατοκνῶ λέγειν, φυλαττόμενος, μὴ μῆκος ἄκαιρον ἐγκόψῃ τῷ λόγῳ. ἃ δ' καὶ τοῖς εἰδόσι χρήσιμα ἀναμνησθῆναι, καὶ τοῖς ἀπείροις κάλλιστα ἀκοῦσαι, καὶ ζῆλον ἔχει πολὺν, καὶ μῆκος λόγων ἄλυπον ἔχοντα, ταῦτα ὅτι κεφαλαίων εἰπεῖν πειράσομαι. οἱ γὰρ τότε καὶ νῦν παρόντα χρόνον γνῶσαι καὶ πατέρες, καὶ τούτων ἔπαινον τὰς πεπολιτείας ἔχοντες, αἷς ὑπὸ τῶν ἐν γῇ γνωρίζονται, ἠδίκησαν μὲν οὐδένα πώποτε οὔτε Ἕλλησα, οὔτε βάρβαρον, ἀλλ' ὑπῆρχον αὐτοῖς πρὸς ἅπαντι τοῖς ἄλλοις καλοῖς κἀγαθοῖς, καὶ δικαιοτάτοις ἐπὶ ἀμυνόμενοι ἦσαν, πολλὰ καὶ λαμπρὰ διεπράξαντο. καὶ γὰρ Ἀμαζόνων στρατὸν ἐλθόντα ἐκώλυσαν ὅπως, ὡς ἔστιν ἔξω Φάσιδος ἐκβαλεῖν, καὶ τὸν Εὐμόλπου καὶ πολλῶν ἄλλων στόλον οὐ μόνον ἐκ τῆς οἰκείας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων χώρας ἐξήλασαν: οὓς οἱ πρὸ ἡμῶν οἰκοῦντες πρὸς ἑσπέραν πάντας οὐδ' ὑπὲ-

μέ-

εἴπ τούτων φανείλω παλαιπών. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τῆς τῶ γένους αὐτῶν ἀρχῆς. ἡ γὰρ διάνοια τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἐκ πλείστου χρόνου ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀνωμολόγηται. οὐ γὰρ μόνον εἰς πατέρ' αὐτοῖς, καὶ τῶν ἄνω προγόνων κατ' ἄνδρα ἀναμφίλεκτον ἐκφέρω τὴν φύσιν ὄζειν, ἀλλ' εἰς ὅλων κοινὴν τὴν ὑπάρχουσαν παιδίαν ἡμῖν ἀναπόχθονες ὁμολογοῦμεν εἶναι μόνοι γὰρ πάντων ἀνθρώπων ἐξ ἧς ἂν ἔφυσαν, ταύτην ὤκησαν, καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς παρέδωκαν. ὥστε δικαίως ἄν τις ὑπολάβοι τοὺς μὲν εἰς τὰς ἐπιλύδας ἐλθόντας πόλεις, καὶ τὸν τῶν πολίτας προσπορισαμένους ὁμοίους εἶναι τοῖς εἰσποιητοῖς τὰ παίδων· τούτους δὲ γνησίους * γνησίῳ γόνῳ τὴν παιδίαν πολίτας εἶναι. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ τὰς χαρποὺς, οἷς ζῶσιν ἄνθρωποι, παρ' ἡμῶν πρώτοις φανῆναι, χωρὶς τοῦ μέγιστον ἐργάσασθαι εἰς πάντας ἡμᾶς, ὁμολογούμενον σημεῖον ὑπάρχειν τῆς μητρὸς τὴν χώραν εἶναι τῶν ἡμετέρων προγόνων. πάντα γὰρ τὰ τίκτοντα ἅμα καὶ τροφὴν τοῖς γινομένοις ἀπ' αὐτῶν ἐκ φύσεως φέρει, ὅπερ ἦν καὶ ἡ χώρα ποιοῦσα. τὰ μὲν οὖν εἰς

χῶρος

* ὁμοίως ἀπαλλαχθῆναι

τὴν καταλελοίπασιν. * ὅμως μέν τοι * διαλεχθῆναι τοῖς πρότερόν ποτε εἰρηκόσιν ἐνθάδε καλὸν εἶναί μοι δοκεῖ. ὡς μὲν οὖν ἡ πόλις ἀσυνδέτως ἐς τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τελευτῶντας, ἔκτε τῶν ἄλλων ἐστὶν ἰδεῖν, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου, καθ' ὃν αἱρεῖται τὸν ἐπαινέτην ἐπὶ ταῖς δημοσίαις ταφαῖς. εἰδέναι γὰρ ἔδοξε τοῖς χρησοῖς ἀνδράσι τὰς μὲν τοῦ χρημάτων κτήσεις, καὶ τῶν καθ' τὸν βίον ἡδονῶν ἀπολαύσεις ὑπερεωραμένας, τῆς δ' ἀρετῆς καὶ τῶν ἐπαίνων πᾶσαν τὴν ἐπιθυμίαν οὖσαν, ἐξ ὧν ταῦτ' ἂν αὐτοῖς μάλιστα ἡδύνοιτο λόγων, * τούτοις φήσαντας δεῖν αὐτοὺς πρᾶξαι. ἵν', ἐὰν ζῶντες ἐκτήσαντο δόξαν, αὐτὴ καὶ τετελευτηκόσιν αὐτοῖς ἀποδοθείη. εἰ μὲν οὖν τὴν ἀνδρίαν μόνον αὐτοῖς τῶν εἰς ἀρετὴν ἀνηκόντων ὑπάρχουσαν ἔφαμεν, ταύτην ἂν ἐπαινέτας, ἀπολαπόμην τῶν λοιπῶν, ὅτι δὴ καὶ μεγίστῃ καλῶς, καὶ πεπαιδεῦσθαι σωφρόνως καὶ βεβιωκέναι φιλοτίμως συμβέβηκεν αὐτοῖς, ἐξ ὧν εἰκότως ἦσαν ἀνδρεῖοι, αἰσχυνόμην ἂν,

ἔπι

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ.

Ἐπειδὴ τοὺς ἐν τῷ τάφῳ κρυμένους, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐν τῷ πολέμῳ γεγενημένους, ἔδοξε τῇ πόλει δημοσίᾳ θάπτειν, καὶ προσέταξε ἐμοὶ τὸν νομιζόμενον λόγον εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῶν, ἐσκόπουν μὲν ἀνδρὸς ὅπως τὸ προσῆκον τοὺς ἐπαίνου τάξω. ἐξετάζων δὲ καὶ σκοπῶν ἀξίως εἰπεῖν τῶν τετελευτηκότων, ἔνιπ τῶν ἀνωκτῶν δεινὸν ὄν. οἱ γὰρ τὴν ὑπάρχουσαν πᾶσιν ἔμφυτον τῆς ζῆν ὑφρεῖσθαι ἐπιθυμίαν, καὶ τελευτῆσαι καλῶς μᾶλλον ἠβουλήθησαν, ἢ ζῶντες τὴν Ἑλλάδα ἰδεῖν ἀτυχοῦσαν, πῶς οὐκ ἀνυπέρβλητον πᾶσι λόγῳ τὴν αὐτῶν ἀρε-

ἢ ἐρῶ) καὶ ἐμοὶ λόγῳ μὲν τὸν νόμον, ὅσα ἐῆλθον προσφορᾷ, καὶ ἔργῳ οἱ διαπο-
μένοι τὰ μὲν, ἤδη κεκόσμωνται. τὰ δὲ, αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τῦδε· δημοσίᾳ
ἡ πόλις μέχρις ἥβης θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον, πᾶσί τε, καὶ πᾶσι λειπομένοις
τῶν τοιῶνδε ἀγώνων προτιθεῖσα. Ἆθλα γὰρ οἷς κεῖται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖσδε καὶ
ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι, νῦν δὲ
ἀπολοφυρόμενοι ὃν προσθεν
κεν ἐπαίσω, ἄπτε.

Τοιόσδε μὲν ὁ
πάθος
ἐγένετο ἐν πᾶ κει-
μένῳ τά-
πῳ.

ἐρημοῦσθαι, καὶ ἀσφαλείᾳ ξυνοίσειν. οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον τι, ἢ δίκαιον βουλεύεσθαι, οἳ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐν τῷ ὁμοίῳ κινδύνῳ βεβαλλόμενοι, κινδυνεύσωσιν. ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τόν τε πλείονα κέρδος, ὃν δ' τυχεῖτε βίου ἥκειτε, καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθε, καὶ τῇ πόνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε. τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγήρων μόνον. καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀργεῖν τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινές φασι, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι. τιμοῖ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε, ἢ ἀδελφοῖς, ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα. τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας ἔπαινος ἐπαινεῖν, καὶ μόλις ἂν καὶ ὑπερβολὴ ἀρετῆς ὑκ ὁμοίοι. ἀλλ' ἡ μὲν φθονοῦσι χείρους κριθέντες φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον· τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν, αἰ ἂν ταγωνίσῳ ἀνεία τετίμηται, εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐπιχηρεύσῃ ἔσονται μνησθῆναι, βραχείᾳ παραινέσει ἅπαν σημανῶ. τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροσι γνῶσθαι, ὑμῶν, μεγάλη ἡ δόξα, καὶ *ἧς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρε- * οἷς
τῆς, ἧς πέρι, ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος

ὅις μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἢν
τι πλαίσωσιν. Ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρὶ γέ-
φυρμα ἔχοντι ἢ ἐν τῷ μὴ τὰ μα-
χιδῆναι κάκωσις, ἢ ὁ μὴ ῥώμης καὶ κοι-
νῆς ἐλπίδος ἅμα μεγόμενος, καὶ αὐταίδητ-
τος δύναται. διόπερ καὶ τοὺς τῶνδε νυν
πολίας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ἀλοφύρομαι
μᾶλλον, ἢ παραμυθήσομαι. ἐν πολυ-
τρόποις γὰρ ξυμφοραῖς ὁρῶντες βαφέν-
τες. τὸ δ' ἀτυχὲς, οἷ ἂν τῆς ἀνάγκης
τύχης λάχωσιν, ἄοκνον οἵδε μὲν νῦν, τε-
λευτῆς, ὑμεῖς δὲ λύπης. καὶ ἐν οἷς εὐ-
δαιμονῆσαί τε ὁ βίος ὁμοίως, καὶ ἐντε-
λευτῆσαι ξυμμεμέτρηται. χαλεπὸν μὲν
οὖν οἶδα πείθειν ὃν, ἂν καὶ πολλάκις
ἔξετε ξυμφορήματα ἐν ἄλλων ἀτυχίαις, οἷς ποτε καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε καὶ λύ-
πη οὐκ ἂν ἄλλη τις μὴ πειρασάμενος ἀγα-
θῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὐ καὶ ἐλπὶς χρώ-
νος, ἀφαιρεθεῖη. χαρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ
ἄλλων παίδων ἐλπίδι, οἷς ἔτι ἡλικία
τέκνωσιν ποιεῖσθαι, ἰδίᾳ τε γὰρ τῆς οὐκ
ἄντων λήθη οἱ ἐπιγιγόμενοί τοιν ἔσον-
ται. καὶ τῇ πόλει διχόθεν ἔστε τῶ μὴ

ἐρη-

τες, καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα, καὶ ἐν
ταῖς ἔργοις αἰσχυνόμενοι ἀνδρες αὐτὰ
ἐκτήσαντο, καὶ ὁπότε καὶ πείρα τε σφαλεί-
ησαν, οὔκουν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφε-
τέρας ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλ-
λιστον ὃ ἔραντον αὐτῇ προϊέμενοι. κοινῇ
γὰρ τὰ σώματα διδόντες, ἰδίᾳ τὸν ἀγή-
ρων ἔπαινον ἐλάμβανον, καὶ τὸν τάφον
ὀπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλ-
λον, ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν ἀνδρὶ τῷ ἐν-
τυχόντι ἀεὶ καὶ λόγου, καὶ ἔργου καιρὸν
ἀείμνηστος καταλείπει. Ἀνδρῶν γὰρ
ὅπασα αὕτη, πᾶσα γῆ τάφος· καὶ οὐ στηλῶν
μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαινούσῃ ὑπιγραφῇ, * μόνων
ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ, ἄγραφος
μνήμη παρ' ἑκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον,
ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται. οὓς νῦν ὑμεῖς
ζηλώσαντες, καὶ τὸ εὔδαιμον, τὸ ἐλεύ-
θερον, τὸ δὲ ἐλεύθερον, τὸ δὲ ψυχρὸν κρί-
ναντες, μὴ περιορᾶτε τοὺς πολεμικοὺς
κινδύνους. οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δι-
καιότερον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπὶς
οὐκ ἔστ' ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἐναντία μετα-
βολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται, καὶ ἐν

ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες, ἠβουλήθησαν μετ' αὐτῶν, τὰς μὲν, πμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι. ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τῆ κατορθώσειν ὑπερβέψαντες, ἔργῳ δὲ τὸ ἤδη ὁρωμένω σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναι. καὶ ἐν αὐτῷ * πρὸ ἀμυνεσθαι καὶ παθεῖν μᾶλλον ἡγησάμενοι, ἢ τῷ ἐνδόντες, σώζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον, τῷ σώματι ὑπέμειναν. καὶ δὶ ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον, ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν. καὶ οἵδε μὲν θεραπόντων τῇ πόλει τοιοίδε ἐγένοντο. τοὺς δ' λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν δοκεῖν, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τινὶ ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τινὶ ὠφέλιμα, ὧν ἄν τις σοφὸς οὐδὲν χεῖρον ἂν τοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηχανῷτο, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν. ἀλλὰ μᾶλλον τινὶ τῆς πόλεως δυνάμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους, καὶ ἐρασθέντας αὐτῆς. καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξῃ εἶναι, * ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες,

* τὸ

* ἐνθυ-
μεῖ-
σθε

καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν ἐποιούμενος μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα, καὶ οἷς τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὁμοίως; καὶ τὴν δ' λογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανερὰν σημείοις καθιστὰς καὶ εἴρηται * αὐτοῖς τὰ μέτρια ἃ χρὴ τὴν πόλιν ὑμνῆσαι, αἱ τῶνδε καὶ τῆς τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν; καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῆς Ἑλλάνων ἰσορρόπως, ὡς περ τῶνδε, ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴ, πρώτη περιοῦσα, καὶ τελευτὴ βεβαιοῦσα, ἣ νῦν τῶνδε κατέσχεν. καὶ χρὴ τοῖς τἆλλα χείροσι, δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι. ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες, κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν, ἢ ἐκ τῆς ἰδίας ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὔτε πλούτῳ τις τὴν ἔπ' ὀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς καὶ ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν, πλουτήσειεν, ἀνάβολὴν τοῦ δράνου ἐποιήσατο. τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν * αὐτῶν λαβόντες, καὶ κινδύνων

ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὕτη ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐπιτηδεύομεν, σημαίνει. μόνη γὰρ τῶν νῦν, ἀκοῆς χρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἵων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ καταμέμψιν, ὡς οὐκ ἐπ' ἀξίων ἄρχεται. μετὰ μεγάλων δὲ σημείων, καὶ οὐδή τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν προσφερόμενοι, τοῖς τε νῦν, καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα. καὶ οὐδενὸς προσδεόμενοι οὔτε Ὁμήρου ἐπαινέτου, οὔτε ὅστις ἐπὶ μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων ἡ ὑπόνοια τὴν ἀλήθειαν βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν, καὶ γῆν ἑσβατὴν τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε καὶ ἀγαθῶν αἰώνια ξυγκατοικίσαντες. περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἵδε τε δικαίως διαμιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτὴν, μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς θάλπειν ὑπὲρ αὐτῆς καμεῖν, διὸ δὴ καὶ

* τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει

αὐτοὶ μάλιστα, καὶ ὧδε ἂν ὑπειχειρήσομεν ἐπαινεῖσθαι. ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν, θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν, οἵ τά τε δεινὰ, καὶ ἡδέα σαφέστατα γιγνώσκοντες, καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων, καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἰοῦσιν ὑπομένοντες τοῖς πολλοῖς. Οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες, κτώμεθα τοὺς φίλους: βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν, ὥστε ὀφειλομένην δι' εὐνοίας ὡς δεδωκὼς σώζειν, ὁ δ' ἀποφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ἐς ὀφείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδιδούσαν. καὶ μόνοι οὐ τὸ ξυμφέρον τοῖς μᾶλλον λογιζόμεθα, ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας πρὸς τὸ ἀδεῶς τὰ ὠφέλιμα. ξυνελών τε λέγω τήν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παίδευσιν εἶναι, καὶ καθ' ἕκαστον δοκεῖν ἂν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῖν ἐπὶ πλεῖστ' ἂν εἴδη, καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἂν δι' εὐπρεπείας τὸ σῶμα αὐτάρκως παρέχεσθαι, καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷδε παρόντι κόμπος πρὸς μᾶλλον, ἢ

ἔρ-

ἢ τρόπων αὐδρίας ἐθέλοιμεν κινδωνδ'-
ειν, ωδειλίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν
ἀλγεινοῖς μὴ ωερχάμειν, καὶ ἐς αὐτὰ
ἐλθοῦσι, μὴ ἀτολμοτέροις ἀεὶ μοχ-
θοῦσιν φαίνεδαι, καὶ ἔντε τούτοις,
τὴν πόλιν ἀξίαν ἔτι δαυμάζεδαι, καὶ
ἔτι ἐν ἄλλοις φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ'
ἀτελείας, καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μα-
λακίας, πλοῦτόν τε ἔργου μᾶλλον ἐν
καιρῷ, ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεδα. καὶ
τὸ πένεδαι οὐχ ὁμολογεῖν τινι αἰσχρὸν,
ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ, αἴσχιον.
ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἅμα, καὶ πο-
λιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις ωρὸς ἔρ-
γα τετραμμένοις, τὰ πολιτικὰ μὴ ἐν
δεῶς γνῶναι. μόνοι γὰρ τόντε μηδὲν
τῶνδε μετέχοντα, οὐκ ἀωράγμονα,
ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν. καὶ αὐτοὶ ἤτοι
κρίνομέν γε, ἢ ἐνθυμούμεδα ὀρδῶς τὰ
ωράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις
βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ ωρόσ-
δαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ ωρότερον, ἢ
ὅτι ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόντως
γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε ἃ

ἂν.

δὲν ἂν τις τὴν πολεμίων ἰδὼν ὠφελη-
δέη. πεύοντες οὐ τῶν ἀλλοδαπῶν
τὸ πλέον ἢ ἀπάντων, ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐ-
τῶν ἐς τὰ ἔργα δ' ψύχῳ. καὶ ἐν τοῖς
παιδείαις, οἱ μὲν, ὀπίσω πόνῳ ἀσκήσει,
δ' ἀνδρεῖοι ἄντες, τὸ αὐθρεῖον μετέρχον-
ται. ἡμεῖς δὲ, ἀνειμένως διαιτώμενοι,
οὐδὲν ἧσσον ὁπὶ τοῖς ἰσοπαλέσι κιν-
δυνεύομεν χωροῦμεν. τεκμήριον δέ. οὔτε
γὰρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτοὺς, μετὰ
πάντων δ' ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύσ-
τες τὴν τε πόλιν αὐτοὶ ἐπελθόντες, οὐ
χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τὰ
οἰκεῖα ἀμυνομένους μαχόμενοι, τὰ
πλείω κρατοῦμεν. ἀθρόα τε τῇ δυνά-
μει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐπέπε-
σε, διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπι-
μέλειαν, καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ὁπὶ πολλαὶ
ἡμῶν αὐτῶν διάπεμψιν. ἢν δέ που
μοίρᾳ τινὶ συστρέψωσι, κρατήσαντές
τε τινας ἡμῶν, πάντας ἀνακόπτειν ἀπεῶ-
σθαι, καὶ νικήσαντες ὑφ' ἑνὸς πάντων, ἡσσᾶ-
σθαι. καίτοι εἰ ῥᾳθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πό-
νων μελέτῃ, καὶ μὴ νόμων τὸ πλεῖον,

πρό-

οὐ δι' ὀργῆς τ πόλας, εἰ καθ' ἡδονὴν π
δρᾶ ἔχοντες, οὐδὲ ἀζημίως μὲν λυπρὸς
δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προσιδόμενοι· ἀνε-
παχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες, τὰ
δημόσια διὰ δέος μάλιστα ἐσῳζόμεθ-
μεν τ ἐπ' ἀεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει, καὶ
τ νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν, ὅσοι τε ὑπ'
ὠφελείᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖν-
ται, καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες, αἰσχίω ὁμολογουμένως
φέρεσθαι. καὶ μὴν καὶ τ πόνων πλείστας ἀνα-
παύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι
μέν γε καὶ θυσίαις, διετησίοις νομίζοντες,
ἰδίαις δὲ καταστάσεσιν εὐπρεπέσιν, ὧν
καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις τὸ λυπρὸν ἐκπιέσ-
σει ὑπεισέρχεται· δι' ὧν μέγεθος τ πόλεως
ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμβαί-
νει ἡμῖν μηδὲν οἰκειοτέρᾳ τῇ ἀπολαύ-
* αὐτῶν σει γίγνεσθαι * ἀγαθὰ γιγνόμενα καθ' ἡ-
δονὴν, ἢ καὶ τὰ τ ἄλλων ἀνθρώπων. διαφέ-
ρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν με-
λέταις τῶν ἐναντίων τῇσδε. τήν τε γὰρ
πόλιν κοινὴν παρέχομεν, καὶ οὐκ ἔστιν
ὅτε ξενηλασίαις ἀπείργομέν τινα, ἢ μα-
θήματος, ἢ θεάματος, ὃ μὴ κρυφ-

εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἐάσω. ἀπὸ δὲ οἵας τε ὁπτησδιότεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτὰ, καὶ μεθ' οἵας πολιτείας, καὶ τρόπων ἐξ οἵων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα διηλθόντας πρῶτον, εἰμὴ καὶ ὅπη τῶν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ὅπη τε τῷ παρόντι, οὐκ ἂν ἀφρεπῆ λεχθεῖναι αὐτὰ, καὶ τοῖν πάντα ὅμιλον καὶ ἀστῶν, καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι αὐτῶν ἐπαινέσαι. χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῆλ πέλας νόμους. παράδειγμα ἢ αὐτοὶ μᾶλλον ὄντες πασίν, ἢ μιμούμενοι ἑτέροις, καὶ ὄνομα μὲν, διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους, ἀλλ' ἐς πλείονας * ἦκειν, δημοκρατία κέκληται. μέτεστι * οἰκεῖν
ἢ κατὰ μὲν τοὺς νόμους, πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὸ ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἐν τῷ δοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλέον ἐς τὰ κοινὰ, ἢ ἀπ' ἀρετῆς πρόσπεσεν. οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τά τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν, καὶ ἐς τὰ πρὸς ἀλλήλους τῆς καθ' ἡμέραν ὑποψίαν,

Digitized by Google

οὐ

ἢ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ κἀμὲ ἕπόμενον τῷ νόμῳ, πειρᾶσθαι ὑμᾶς τῆς ἐκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ὅτι πλείστου. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον, δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον ἐν ἀμοιρῷ γε τῷδε τῷ πρώτῳ ταύτῃ τῆς μνήμης δίδοσθαι. τῷ γὰρ χώραν ἀεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες, διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων, μέχρι τοῦδε, ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί γ' ἄξιοι ἐπαίνου, καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν. κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐλάβομεν τὸ ὅσον ἐκέκτηντο ἀρχήν, οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. τὰ δὲ πλέω αὐτῶν, αὐτοὶ ἡμεῖς οἵδε, οἱ νῦν ἔτι ὄντες, μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον, καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὧν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐπῆλθε, ἢ * ἔπραξε αὐτὸς, ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν βαρβάρων ἢ Ἑλλήνων πόλεμον ὑπόντα προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν

* ἔπραξε

εἰδό-

Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἤδη εἰρηκότων, ἐπαινοῦσι τὸν θεσμοθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ὀφθῆναι τοῖς ἐκ τῶν πολέμων διαπομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δ' ἂν ἀρκοῦν ἐδόκει εἶναι, ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων, ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμάς. οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ θεσμοθετηθέντα ὁρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἑνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι, εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν, ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόξα τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται. ὁ, τε γὰρ ξυνειδὼς, καὶ εὔνους ἀκροατὴς, τάχ' ἂν τι ἐνδεεστέρως ᾧοιτο ἃ βούλεταί τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦσθαι. ὁ, τε ἄπειρος, ἔστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούοι. Μέχρι γὰρ τοῦδε, ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἑτέρων λεγόμενοι, ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι, ὧν ἤκουσε, τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι * αὐτῶν * αὐτῷ φθονοῦντες, ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. Ἐπειδὴ

ὑπὲρ τοῖς

ξυμπεφερμένος καὶ ἀστῶν, καὶ ξένων, καὶ γυναῖκες πάρεσαν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμεναι. πρέπουσιν δὲ ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἔστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως. καὶ ἀεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων, πλὴν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι, ἐκείνων δὲ διαφερόντως τῇ ἀρετῇ κρίναντες, αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὰν δὲ κρύψωσι γῇ, ἀνὴρ αἱρεθεὶς ὑπὸ τῆς πόλεως, ὃς αὐτῶν γνώμῃ τε δοκῇ μὴ ἀξιώτατος εἶναι, καὶ ἀξιώμασι προήκῃ, λέγει ἐπ' αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπέρχονται. οὕτω μὲν θάπτουσι. καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὁπότε ξυμβαίη αὐτοῖς, ἐξηγοῦντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις ἦδε, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἡρέθη λέγειν, καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὁμίλου, ἔλεγε τοιάδε.

οἱ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΛΟΓΟΣ
Περικλέους ἐκ τῆς β.

Συγγραφῆς τῆς τοῦ Θουκυδίδου

ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

ΤΩΝ δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι, οἱ Ἀθηναῖοι τῷ παλαίῳ νόμῳ χρώμενοι, δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τοῖς ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτοις ἀποθανόντων, τρόπῳ τοιῷδε. Τὰ μὲν ὀστᾶ προτίθενται τῶν ἀποχωρουμένων, πήξαντα σκηνὴν ποιήσαντες, καὶ ὁποτέρᾳ τῷ αὐτῶν ἔκαστος, ἢ τῇ βουλῇ. ἐπειδὰν δὲ ἡ ἐκφορὰ ᾖ, λάρνακας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἅμαξαι, φυλῆς ἑκάστης μίαν, ἔνεστι δὲ καὶ τὰ ὀστᾶ ἧς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη ἀκενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἱ ἂν μὴ ἀνευρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν.

καὶ καλοὺς λόγους παρ' αὐτῆς πολιτικοὺς ἀπαγγέλλω. Με. Θάρρει οὐ κατερῶ, μόνον ἀπάγγελλε. Σω. Ἀλλὰ ταῦτ' ἔστιν.

Τέλος Μενεξένου ἢ Ἐπιταφίου Πλάτωνος.

Digitized by Google

ΕΠΙ.

τερον φέρειν τὴν ξυμφοράν. τοῖς μὲν τελευτήσασι, καὶ τοῖς ζῶσιν, οὕτως ἂν φερεφιλέστατοι εἶητε, καὶ ῥᾷστοι διεξιέναι τ' καὶ διεξιέναι· νῦν δὲ ἤδη ὑμεῖς τ' καὶ ἄλλοι πάντες κοινῇ κατὰ τ' νόμον τοὺς τετελευτηκότας ἀπολοφυρόμενοι, ἄπτε.. Οὗτός σοι ὁ λόγος ὦ Μενέξενε Ἀσπασίας τῆς Μιλησίας ὅδι. Με. Νὴ δία ὦ Σώκρατος μακαρίαν γε λέγεις τὴν Ἀσπασίαν, εἰ γυνὴ οὖσα, τοιούτοις λόγοις οἵα τ' ὄντι συμπεθέναι. Σω. Ἀλλ' εἰ μὴ πιστεύεις, ἀκολούθει μετ' ἐμοῦ, καὶ ἀκούσῃ αὐτῆς λεγούσης. Με. Πολλάκις ὦ Σώκρατες ἐγὼ ἐντετύχηκα Ἀσπασίᾳ, καὶ οἶδα οἵα ὄντι. Σω. Τί οὖν οὐκ ἄγασαι αὐτήν, καὶ νῦν χάριν ἔχεις τῷ λόγου αὐτῇ; Με. Καὶ πολλήν γε ὦ Σώκρατες ἐγὼ χάριν ἔχω τούτῳ τῷ λόγῳ ἐκείνῃ, ἢ ἐκείνῳ, ὅστις σοι ὁ εἰπών ἐστιν αὐτόν: καὶ πρόσθε ἄλλων πολλῶν χάριν ἔχω τῷ εἰπόντι. Σω. Εὖ ἂν ἔχοι, ἀλλ' ὅπως μου μὴ κατερῇς, ἵνα μὴ αἰδῆς σοι πολλούς,

λις ἄδηλον αὐτοῖς τὴν ὀρφανίαν γιγνέσθαι, ἐν πατρὸς σχήματι καταστᾶσα αὐτοῖς αὕτη ἔπ τε παιδὰν οὖσι. καὶ ὅταν δὴ εἰς ἀνδρὸς τέλος ἴωσιν, ἀποπέμπει ἔτι τὰ ἑαυτῆς αὐτῶν, παντοπλίᾳ κοσμήσασα, ἐνδεικνυμένη, καὶ ἀναμιμνήσκουσα τὰ τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύματα, ὄργανα τῆς πατρῴας ἀρετῆς διδοῦσα, καὶ ἅμα οἰκουρεῖν, ἄρχεσθαι ἰέναι ὅτι τὴν πατρῴαν ἕξιν ἄξοντα, μετ' ἰσχύος ὅπλοις κεκοσμημένον. αὐτοὺς δὲ τοὺς τελευτήσαντας τιμῶσα, οὐδέ ποτε ἐκλείπει καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν αὐτὰ τὰ νομιζόμενα ποιοῦσα κοινῇ πᾶσιν, ἅπερ ἰδίᾳ ἑκάστῳ ἰδίᾳ γίγνεται. ἐκ δὲ τούτων ἀγῶνας γυμνικοὺς καὶ ἱππικοὺς πιθεῖσα, καὶ μουσικῆς πάσης, καὶ ἀτεχνῶς τῶν μὲν τελευτησάντων, ἐν κληρονόμου καὶ υἱέος μοίρᾳ καθεστήκασι, τῶν δὲ υἱέων, ἐν πατρὸς, γονέων δὲ καὶ τῶν τοιούτων, ἐν ὑπηρόπου, πᾶσιν πάντων ἐξ ἁπάντων χρόνον ὑπομένουσα ποιουμένη, ὧν χρὴ ἐνδυομένους ἐκφόρτερον

Digitized by Google

λην. τῇ ὃ πόλῃ ϖδηκηλδοίμὃ' αὖ ὅπως ἡμῶν κὴ πατέρων κὴ μέων ὀπιμελήσουϑ, τὺς μὲν, παιδεύοντες κοσμίως, τὺς ὃ, γηροτροφοῦντες ἀξίως: νῶ ὃ ἴσμεν ὅπ κὴ ἐαὺ μὴ ἡμεῖς ϖδηκηλδόμεϑα, ἱκανῶς ὀπιμελήσεται. Ταῦτα ἓν ὦ παῖδες κὴ γονεῖς τ̃ τελδηκοάντων, ἐκεῖνοί τ̃ ἐπίσκηπϖον ἡμῖν ἀπαγγέλλειν, κὴ ἐγὼ ὡς δύναμαι ϖροθυμότατα ἀπαγγέλλω, κὴ αὐτὺς δέκαμαι παρ' ἐκείνων, τ̃ μὲν μιμεῖϑαι τὺς αὐτῶν, τῶν ὃ, ϑαῤῥεῖν παρ' αὐτῶν, ὡς ἡμῖν κὴ ἰδίᾳ κὴ δημοσίᾳ γηροτροφησόντων ὑμᾶς καὶ ὀπιμελησομένων, ὅπου ἂν ἕκαστος ἐκάστῳ ἐντυγχάνῃ ὀπωσοῦν τ̃ ἐκείνων. τῆς ὃ πόλεως ἴσε που κὴ αὐτοὶ τὸν ὀπιμέλειαν, ὅπ νόμος ἀπεῖπε ϖρὸς τοὺς τ̃ ἐν τῷ πολέμῳ τελδηκοάντων, παῖδάς τ̃ κὴ γυναῖκας ὀπιμελεῖται, κὴ διαφερόντως τῶν ἄλλων πολιτῶν ϖροσέταξε φυλάττειν, ἀρχὴ ἥπερ μεγίστη ὀφείλει. ὅπως ἂν οἱ τύτων μὴ ἀδικῶνται πατέρες τ̃ καὶ μητέρες. τὺς ὃ παῖδας συμφέρει αὐτὴ ϖροθυμουμένη, ὅπ μά-

τοιούτους ὃ ἡμεῖς γε ἀξιοῦμεν, καὶ τοὺς ἡμετέρους ἔτι καὶ βουλόμεθα, καὶ φαμὲν, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς νῦν παρέχομεν. τοιούτους, οὐκ ἀγαναχτοῦντας, οὐδὲ φοβουμένους ἄγαν εἰ δεῖ τελευτᾶν ἐν τῷ παρόντι. δεόμεθα δὴ καὶ πατέρων, καὶ μητέρων τῇ αὐτῇ ταύτῃ διανοίᾳ χρωμένους, τὸν ὑπόλοιπον βίον διάγειν, καὶ εἰδέναι ὅτι οὐ θρηνητοὺς, ἀλλ' ὀλοφυρομένους ἡμᾶς, ἡμῖν μάλιστα χαριοῦνται, ἀλλ' εἴ τίς ἐστι τοῖν τετελευτηκόσιν αἴσθησις τῶν ζώντων, οὕτως ἀχάριστοι εἶεν ἂν μάλιστα, ἑαυτοὺς τε κακοῦντες, καὶ βαρέως φέροντες τὰς ξυμφοράς, κοὐφως ἢ καὶ μετρίως μάλιστ' ἂν χαίροιντο. τὰ μὲν δὴ ἡμέτερα, τελευτὴ ἤδη ἔξει, ἅπασι καλλίστη γίγνεται ἀνθρώποις, ὥστε πρέπειν αὐτὰ μᾶλλον κοσμεῖν ἢ θρηνεῖν. γυναικῶν δὲ τῶν ἡμετέρων καὶ παίδων ὀπιμελούμενοι καὶ πρέποντες, καὶ ἐνταῦθα τὸ νουθετοῦντες. τῆς τε τύχης μάλιστ' ἂν εἶεν ἐπιμελήσει, καὶ ζῷεν κάλλιον, καὶ ἀρειότερον, καὶ ἡμῖν φιλοφιλέστερον. ταῦτα δὴ ἱκανὰ τοῖς ἡμετέροις παρ' ἡμῶν ἀγγέλλειν,

λειν,

ἑαυτῷ βίῳ ἐκβαίνειν. καὶ φέροντες μὲν ἀνδρείως τὰς συμφορὰς, δόξουσι τῷ ὄντι ἀνδρείων παίδων πατέρες εἶναι, καὶ αὐτοὶ τοιοῦτοι. ὑπείκοντες δ', εὐσωφίαν παρέξουσιν, ἢ μὴ ἡμέτεροι εἶναι, ἢ ἡμῖν τοὺς ἐπαινοῦντας καταψεύδεσθαι. καὶ δ' οὐδέτερα τούτων, ἀλλ' ἐκείνοις μάλιστα πάντων, ἡμῖν ἐπαινέτας εἶναι, ἔργῳ παρέχοντας αὐτοὺς φαινομένους τῷ ὄντι πατέρας ὄντας ἀνδρῶν ἀνδρῶν. πάλαι γὰρ δὴ τὸ Μηδὲν ἄγαν λεγόμενον, καλῶς δοκεῖ λέγεσθαι, τῷ γὰρ ὄντι δὲ λέγεται. ὅτῳ γὰρ ἀνδρὶ εἰς ἑαυτὸν ἀνήρτηται πάντα τὰ πρὸς δαιμονίαν φέροντα, ἢ ἐγγὺς τούτου, καὶ μὴ ἐν ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὖ ἢ κακῶς πρᾶξαι τῶν, πλανᾶσθαι ἀνάγκασαν καὶ τὰ ἐκείνου, τούτῳ ἄρτια παρεσκάσασαν ζῆν, οὗτός ἐστιν ὁ σώφρων, καὶ δὴ ὁ ἀνδρεῖος καὶ φρόνιμος, δεῖ γιγνομένων πραγμάτων καὶ παίδων καὶ διαφθειρομένων, μάλιστα πείθεσθαι τῇ παροιμίᾳ. οὔτε γὰρ χαίρων, οὔτε λυπούμενος ἄγαν φανήσεται διὰ τὸ αὐτῷ πεποιθέναι,

χαλοφρενῆς. χρῆναι δὲ μὴ χρημάτων μήτε πλήθει θησαυρῷ, μήτε μὴ τοῖς ἐπιγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν μήτε ἄνανδρον, ἀπορίαν ἰδίων αὖτε κτημάτων τε καὶ δόξεων. καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα ὑπομιμνήσκοντες, φίλοι, παρὰ φίλοις ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν δὴ ὑμᾶς ἡ πεπρωμένη μοῖρα κομίσῃ: ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακοδαίμονας, οὐδεὶς δίκαιος ὑποδέξεται. τοῖς μὲν οὖν παισὶ, ταῦτ' εἰρήσθω. πατέρας δὲ ἡμῶν οἷς εἶσι, καὶ μητέρας εἰ χρὴ παραμυθεῖσθαι, ὡς χρὴ ῥᾴστα φέρειν τὴν συμφοράν, ἐὰν ἄρα ξυμβῇ γιγνέσθαι, καὶ μὴ ξυμπολύρρεσθαι (οὐ γὰρ τῶν λυπήσοντος πεπρωμένη τύχη τοῦτο πορίζεσθαι) ἀλλ' ἰωμένους καὶ πεφυκότας, ἀναμιμνήσκειν αὐτοὺς, ὅτι ὧν δ' ἔχονται πρὶν μέλησα αὐτοῖς οἱ θεοὶ ἐπήκοοι γεγόνασιν: οὐ γὰρ ἀθανάτοις σφίσι παῖδας δ' ἔχοντα γιγνέσθαι, ἀλλ' ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὧν ἔτυχον, μείζων ἀγαθῶν ὄντων. Παύσασθαι δὲ οὐ ῥᾴδιον θνητῷ ἀνδρὶ καὶ νομῷ ἐν τῷ

ἑαυ-

καὶ κακά. Οὔτε γὰρ πλοῦτος, καλλος φέρῃ τῷ κεκτημένῳ μετ' ἀνδρίας ἄλλῳ γὰρ ὁ τοιοῦτος πλουτεῖ, καὶ οὐχ ἑαυτῷ, οὔτε σώματος κάλλος, ἢν ἰχῦς δῆλῳ ἢ καὶ κακῷ ξυνοικοῦντα, ὡρέποντα φαίνεται, ἀλλ' ἀρετὴ ἢ ὅπῃ φανέστερον ποιεῖ τὸ ἔχοντα, καὶ ἐπιφανῆ τὴν δῆλίαν. πᾶσά τ' ὅπῃ μὴ χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τ' ἄλλης ἀρετῆς, παιδεία ἢ σοφία φαίνεται. ἂν ἔτεκα καὶ ἔρωτεν καὶ ὕσατον καὶ δι' ἀπάντων, πᾶσαι πάντως ἐς δυμίαν περιεῖδε ἔχειν, ὅπως μάλιστα μὲν ὠφελῆσθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους ἁπάντας· εἰ δὲ μὴ, ἴσε ὡς ἡμῖν αἰ μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνῃ φέρει, ἡ δὲ ἥττα ἐαὶ ἡττώμεθα δ' δαμονίαν. μάλιστα δ' αἰ νικώμεθα καὶ ὑμεῖς νικῶντες, εἰ ὠφελησθε τῇ τ' ἀγαθοῦ δόξῃ μὴ καταχεσάμενοι, μή δ' ἀναλώσαντες αὐτὴν, γνόντες ὅτι ἀνδρὶ εἰομένῳ τι εἶναι, καὶ ἔστιν αἴσχιον ἢ παρέχειν ἑαυτὸν πιώμενον μὴ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ δι' δόξαν ἀγαθοῦ· Εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς χρεῶν ἐσθλοῖς καλὸς θησαυρὸς, καὶ με-

γα-

ὧν ἢ τῷ παρόντι λόγος ἡμᾶς, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπίσκεπτον ἀπαγγέλλειν τοῖς λειπομένοις, εἴπ πάθοιεν ἴσως κινδυνώδες ἔμελλον. φέρσω δὲ ὑμῖν ἅττε ἀκούσασα ἐκείνων, καὶ οἷα νῦν ἡδέως ἂν εἴποιεν ὑμῖν, λαβόντες διώμαμεν, τεκμαιρόμενος ἐξ ὧν τότε ἔλεγον, ἀλλὰ νομίζειν χρὴ αὐτῶν ἀκούειν ἐκείνων, ἃ αὖ ἀπαγγέλλω. ἔλεγον δὲ τάδε. Ὦ παῖδες ὅτι μὲν ἐστε πατέρων ἀγαθῶν αὐτὸ μὲν νῦν τὸ νῦν παρὸν. ἡμῖν δὲ δεῖν ζῆν μὴ κακῶς αἱρούμεθα μᾶλλον τελευτᾶν πρὶν ἡμᾶς τε καὶ τοὺς ἔπειτα εἰς ὀνείδη καταστῆσαι, καὶ πρὶν τοῖς ἡμετέροις πατέρας, καὶ πᾶν τὸ πρόσθεν γένος αἰσχῦναι: ἡγούμενοι τῷ τὸν αὐτῶν αἰσχρὸν ὄντα ἀβίωτον εἶναι, καὶ τῷ τοιούτῳ οὔτε πατρὶ ἀνδρὶ πατρὶ, ἔτε θεῶν φίλον εἶναι, οὔτ' ὀπὶ γῆς, οὐδ' ὑπὸ γῆς, τελευτήσαντα. χρὴ οὖν μεμνημένους τῶν ἡμετέρων λόγων, ἐάν τι καὶ ἄλλο ἀσκῆτε, ἀσκεῖν μετ' ἀρετῆς, εἰδότας ὅτι τούτῳ λῴω πάντα καὶ τίμια καὶ ὅσια, αἰσχρὰ καὶ

εἰνδῳ χρησαμένων δυχωείᾳ, καὶ ἐν Λεχαιῷ, πεθδοσίᾳ. ἀγαθοὶ δὲ ϗ οἱ βασιλέα ἐλαθερώσαντες, ϗ ἐμβαλόντες ἐκ τῆς θαλάτης Λακεδαιμονίως. ὧν ἐγὼ μὲν ὑμᾶς ἀναμιμνήσκω, ὑμᾶς δὲ χρέτει ξυσπουδεῖν τε ϗ κοσμεῖν τιούτους ἄνδρας. ϗ τὰ μὲν δὴ ἔργα ταῦτα τῶν ἀνδρῶν τῆδ' ἐνδάδε κρμένων, ϗ τῶν ἄλλων ὅσοι ὑπὲρ τῆς πόλεως τετελεύτηκαν, πολλὰ μὲν τὰ εἰρημένα ϗ καλά, πολὺ δ' ἔτι πλείω ϗ καλλίω τὰ ὑπολειπόμενα, πολλαὶ γὰρ ἂν ἡμέραι καὶ νύκτες οὐχ ἱκαναὶ γένοιντο τῷ τὰ πάντα μέλλοντι περαίνειν. τούτων οὖν χρὴ μεμνημένους, τοῖς τούτων ἐκγόνοις πάντ' ἄνδρα φιλοκινδύνως ἔχειν ὥσπερ ἐν πολέμῳ μὴ λείπειν τὴν τάξιν τὴν τῶν προγόνων, μὴ δ' εἰς τοὔπισω ἀναχωρεῖν, εἰκότας κακά. Ἐγὼ μὲν οὖν κἀκ τοιούτων ὢν παίδων ἀνδρῶν ἀγαθῶν, νικῶ τε φιλοκινδυνεύομαι καὶ ἐν τῷ λοιπῷ χρόνῳ, ὅπου ἄν τύχω ἐντυγχάνων ὑμῖν, καὶ ἀναμνήσω, καὶ διακινδυνεύσομαι προθυμεῖσθαι εἴ τι ὠφελήσω,

ἐν

ἐπολμήσαμεν οὔτε ἐκδυῶαι, οὔτε ὀμόσαι: οὕτω δή τοι πόγε τῆς πόλεως ᾠμαῖον καὶ ἐλάττερον, βεβαίόν τε καὶ ὑμένος ὄζει, καὶ φύσει μισοβάρβαρον, διὰ τὸ εἰλικρινῶς εἶναι Ἕλλωας, καὶ ἀμιγεῖς βαρβάρων. οὐ γὰρ Πέλοπες, οὐδὲ Κάδμοι, οὐδὲ Αἰγύπτιοί τε καὶ Δαναοὶ, οὐδὲ ἄλλοι πολλοὶ, φύσει μὲν βάρβαροι ὄντες, νόμῳ δὲ Ἕλλωες, συνοικοῦσιν ἡμῖν, ἀλλ' αὐτοὶ Ἕλλωες οὐ μιξοβάρβαροι οἰκοῦμεν. ὅθεν καθαρὸν τὸ μῖσος ἐντέτηκε τῇ πόλει τῆς ἀλλοτρίας φύσεως, ὅμως δ' ἓν ἐμονάθημεν πάλιν, διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν αἰσχρὸν, καὶ αὐόσπον ἔργον ἐργάσασθαι, Ἕλλωας βαρβάροις ἐκδόντες. ἐλθόντες δὲ εἰς ταὐτὰ ὅξ ὧν καὶ τὸ πρότερον κατεπολεμήθημεν, σὺν θεῷ ἄμεινον, ἢ πότε ἐδήμεθα τὸν πόλεμον. καὶ γὰρ ναῦς καὶ τείχη ἔχοντες, καὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἑκάστοις, ἀπηλλάγημεν τοῦ πολέμου, οὕτως ἀγαπητῶς ἀπηλλάττοντο καὶ οἱ πολέμιοι. ἀνδρῶν μέν τοι ἀγαθῶν καὶ ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ἐστερήθημεν. πάντες δὲ Κο-

ρίν-

τῆ ἐλ), μέχρις οὗ πάλιν αὐτοὶ αὐτὺς κατεδουλώσαντο. βασιλεῖ δὲ αὐτῆ μὲν οὐκ ἐτόλμησε βοηθῆσαι αἰχμωτμένη τὰ βόπεια τὰ ἐπὶ Μαραθῶνι, καὶ Σαλαμῖνι, καὶ Πλαταιαῖς, φυγάδας δὲ καὶ ἐθελοντὰς ἐάσασα μόνον βοηθῆσαι, ὁμολογουμένως ἔσωσε. τείχισαμένη ὃ καὶ ναυπηγησαμένη, ἐκδεξαμένη τὸν πόλεμον, ἐπειδὴ ἐπιβασκάζη πολεμεῖν, ὑπὲρ Παιόνων ἐπολέμει Λακεδαιμονίοις. φοβηθεὶς δὲ βασιλεὺς τὴν πόλιν, ἐπειδὴ ἐώρα Λακεδαιμονίους τῷ κατὰ θάλατταν πολέμῳ ἀπαρασκεύους, ἐπιθυμῶν βουλόμενος ἐζήτει τὺς Ἕλληνας τὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ, ὅς ὡς πρότερον Λακεδαιμόνιοι αὐτῷ ἐξέδοσαν, εἰ μέλλοι συμμαχήσειν ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, ἡσυχάζοντος οὐκ ἐθελήσειν· ἵν' αὐτῷ πρόφασις εἴη τῆς ἐπιστάσεως. καὶ τὰ μὲν ἄλλων συμμάχων ἐφ' ὃν ἐθελήσειν καὶ αὐτῷ ἐκδίδοναι, καὶ ξυνώμοσαν Κορίνθιοι καὶ Ἀργεῖοι, καὶ Βοιωτοί, καὶ ἄλλοι σύμμαχοι εἰ μέλλοι χρήματα παρέξειν, ἐκδώσειν τὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἕλληνας. μόνοι δὲ ἡμεῖς οὐκ

ἐπι-

χέναι ἡμᾶς, ὕστερον δὲ ἤδη ἔργον ἦν) καταδουλοῦσθαι τοὺς ἄλλους, ταῦτ' ἔφερε πον. καὶ μηκύνειν μὲν τί δεῖ; οὐ γὰρ πάλαι οὐδὲ πολλῶν ἀνδρῶν γεγονότα λέγοιμ' ἂν τὰ μὴ ταῦτα. ἀυτὶ γὰρ ἴσμεν, ὡς ἐκπεπλημμένοι ἀφίκοντο εἰς χρείαν τῆς πόλεως, τῶν τε Ἑλλήνων οἱ φρῶτοι, Ἀργεῖοι, καὶ Βοιωτοί, καὶ Κορίνθιοι, καὶ τὸ μεγιστότατον πάντων, τὸ, καὶ ἐπλέα εἰς τῦτο ἐποίας ἀφικνεῖσθε, ὥστε δεῖσθαι αὐτῷ μηδαμόθεν ἄλλοθεν τὴν σωτηρίαν γενέσθαι, ἀλλ' ἢ ἐκ ταύτης τῆς πόλεως, ἣν θεσπεσίως ἀπώλλυτο. καὶ δὴ καὶ εἴ τις βούλοιτο, τῆς πόλεως κατηγορῆσαι δικαίως, τῦτ' ἂν μόνον λέγων ὀρθῶς ἂν κατηγοροῖ, ὡς ἀεὶ λίαν φιλοικτίρμων ἐστί, καὶ τῦ ἤπονος θεραπής. καὶ δὴ καὶ ἐν τῷ τότε χρόνῳ, οὐχ οἷά τ' ἐγένετο καρτερῆσαι, οὐδὲ διαφυλάξαι ἃ ἐδέδοκτο αὐτῇ. τὸ μηδενὶ δουλουμένῳ βοηθεῖν τῶν σφᾶς ἀδικησάντων, ἀλλὰ ἐκάμφθη καὶ ἐβοήθησε. καὶ τῦς μὲν Ἕλληνας αὖτη ἐσωθῦσα, ἀπελύσατο δουλείας, ὥστ' ἐλευθέρους

τοιοῖσδε τοῖς κρατοῦσιν αὐτῶν διχομένοις, ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς διηλλάγμεθα: οὐ γὰρ κακίᾳ ἀλλήλων ἤψαντο, οὐδ' ἔχθρᾳ, ἀλλὰ δυσυχίᾳ. μάρτυρες δὲ ἡμεῖς αὐτοί ἐσμεν τούτων οἱ ζῶντες. οἱ αὖτε γὰρ ὄντες ἐκείνοις ξύμ, συγγνώμην ἀλλήλοις ἔχομεν, ὧν τ' ἐποιήσαμεν, ὧν τ' ἐπάθομεν. μὴ δὲ τοῦτο παντελοῦς εἰρήνης ἡμῖν γιγνομένης, ἡσυχίαν ἦγε ἡ πόλις, τοῖς μὲν βαρβάροις συγγιγνώσκουσα, ὅτι πάσχοντες ὑπ' αὐτῶν κακῶς ἠναγκάσθησαν, οὐκ ἐκόντες ἠμύναντο, τοῖς δὲ Ἕλλησιν ἀγανακτοῦσα μεμνημένη ὡς δ' πάσχοντες ὑπ' αὐτῶν, οἵαν χάριν ἀπέδοσαν, κοινωσάμενοι τοῖς βαρβάροις; τείχη τε ναῶν ἀφελόμενοι, αἵπερ ἐκείνοις ἔσωσαν, καὶ τείχη καθελόντες, ἀφ' ὧν ἡμεῖς τὰ κείνων ἐκωλύσαμεν πάσχειν. διανοουμένη δὲ ἡ πόλις μὴ αὖ ἔτι ἀμῦναι μήτε Ἕλλησι πρὸς ἀλλήλων δουλωμένοις, μήτε ὑπὸ βαρβάρων, οὕτω ἔχει. ἡμῶν ἓν ἐν τοιαύτῃ διανοίᾳ ὄντων: ἡγησάμενοι Λακεδαιμόνιοι τὰς μὲν τῆς ἐλευθερίας ὀπτικούρους πεπω-

πόλις ἔχε, μήποτ' ἂν καταπολεμηθῆναι, μὴ δ' ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, καὶ ἀληθῆ ἔδοξε. τῇ δὲ ἡμετέρᾳ αὐτῶν διαφορᾷ, ἐκφοβήθημεν οὐχ ὑπὸ τῶν ἄλλων. ἀήττητοι γὰρ ἔτι καὶ νῦν ὑπό γε ἐκείνων ἐσμέν. ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐνικήσαμεν καὶ ἡττήθημεν. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡσυχίας γενομένης, καὶ εἰρήνης πρὸς τοὺς ἄλλους, ὁ οἰκεῖος ἡμῶν πόλεμος οὕτως ἐπολεμήθη, ὥστε ἔπρεπε εἰμαρμένον ἔτι ἀνθρώποις σαπῆναι, μὴ ἂν ἄλλως ἄξασθαι μηδένα πόλιν ἑαυτῶν νοσοῦσαν. ἔκτε γὰρ τοῦ Πέρσεως καὶ τοῦ Ἄσσεος ὡς ἀσμένως καὶ οἰκείως ἀλλήλοις συνέμιξαν οἱ πολῖται, καὶ παρ' ἐλπίδα τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, τόν τε πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι πόλεμον ὡς μετρίως ἔθεντο, καὶ τούτων ἁπάντων οὐδὲν ἄλλ' αἴτιον, ἢ τῷ ὄντι ξυγγένεια, φιλίαν βέβαιον καὶ ὁμόφυλον οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ παρεχομένη. χρὴ δὲ καὶ τῷ ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ πεπαυμένων ὑπ' ἀλλήλων μνείαν ἔχειν, καὶ διαλλάττειν αὐτοὺς ὡς δωσόμεθα, δίκῃς καὶ δυσίας ἐν τοῖς

τοιοῖς

ἢ καὶ ἄλλας νικήσαντες. ὅθ' εἶπον δεινὸν καὶ ἀνέλπιστον τοῦ πολέμου γενέσθαι, τόδε λέγω· τὸ εἰς τοσοῦτον φιλονεικίας ἐλθεῖν πρὸς τὴν πόλιν τὰς ἄλλας Ἕλληνας, ὥστε τολμῆσαι τῷ ἐχθίστῳ ὄντι κηρυκεύσασθαι βασιλεῖ. οὐ κοινῇ ἐξέβαλον μὲθ' ἡμῶν, ἰδίᾳ τὸν πάλιν ἐπάγεσθαι βάρβαρον ἐφ' Ἕλληνας. καὶ συναθροῖσαι ὅτι τὴν πόλιν πάντες Ἕλληνες † καὶ βαρβαρικὸς, οὐδὲ καὶ ἐπιφανὴς ἐγένετο ἡ τῆς πόλεως ῥώμη † καὶ ἀρετή· οἰομένων γὰρ ἤδη αὐτὴν καταπεπολεμῆσθαι, καὶ ἀπειλημμένων ἐν Μιτυλήνῃ τῶν νεῶν, βοηθήσαντες ἐξέπλουν ναυσὶν, αὐτοὶ ἐμβάντες εἰς τὰς ναῦς, καὶ ἄνδρες γενόμενοι ὁμολογουμένως ἄριστοι, νικήσαντες μὲν τοὺς πολεμίους, λυσάμενοι δὲ τοὺς φιλίους, ἀναξίου τύχης τυχόντες, οὐκ ἀναρρηθέντες ἐκ τῆς θαλάττης, κεῖνται ἐνθάδε. ὧν χρὴ ἀεὶ μεμνῆσθαι † καὶ ἐπαινεῖν. τῇ μὲν γὰρ ἐκείνων ἀρετῇ ἐνίκησαμεν οὐ μόνον τὴν τότε ναυμαχίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄλλον πόλεμον. δόξαν γὰρ δὴ αὐτοῖς ἡ

μφ τῷ πρὸς τὺς βαρβάρους, ἄλλοι τινὲς εἶεν ἀμείνους Ἀθηναίων, ὅτι οὐκ ἀληθῆ ἀμφισβητοῖεν. ἔτοι γὰρ ἐνταῦθα ἔδοξαν σαπρασάσης τῆς Ἑλλάδος πρειγμένοι τῷ πολέμῳ, τὺς πρώτους τῶν ἄλλων Ἑλλήνων χειρωσάμενοι, μεθ' ὧν τότε τὺς βαρβάρους ἐνίκων κοινῇ, τούτους νικῶντες ἰδίᾳ. μέτος ὁ πόλεμος μὲν τοῦτον τὸν εἰρημένον, ἀνέλπιστός τε καὶ δεινὸς ἐγένετο, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τελευτήσαντες ἐνθάδε κεῖνται. πολλοὶ μὲν ἀμφὶ Σικελίαν πλεῖσα μέτοικήσαντες ὑπὲρ τῆς Λεοντίνων ἐλευθερείας εἰς βοηθοῦντες διὰ τὺς ὅρκους, ἔπλευσαν ἐς ἐκείνους τοὺς τόπους. διὰ δὲ μῆκος τοῦ πλοῦ, εἰς ἀπορίαν τῆς πόλεως καταστάσης, καὶ ἐ δυναμένης αὐτοῖς ὑπηρετεῖν, τούτῳ ἀπολόντες ἐδυστύχησαν. ὧν οἱ ἐχθροὶ καὶ πρεσπολεμήσαντες πλείω ἔπαινον ἔχουσι σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς, ἢ τῶν ἄλλων οἱ φίλοι. πολλοὶ δ' ἐν ταῖς ναυμαχίαις ταῖς κατ' Ἑλλήσποντον, μιᾷ μὲν ἡμέρᾳ πάσας τὰς τῶν πολεμίων ἑλόντες ναῦς, πολλὰς

δὲ καὶ

χως φάγοντας δικαίως κατήγαγον. οὗτοι δὴ πρῶτοι μὲν τὸν Περσικὸν πόλεμον, Ελλησιν ἤδη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας βοηθοῦντες πρὸς Ελλήνας, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, καὶ ἐλευθερώσαντες οἷς ἐβοήθουν ἐν τῷδε τῷ μνήματι, πιμπλέντες ὑπὸ τῆς πόλεως πρῶτοι ἐτέθησαν. μετὰ δὲ ταῦτα πολλοῦ πολέμου γενομένου καὶ πάντων τῶν Ελλήνων στρατευόντων, καὶ τεμόντων τὴν χώραν, καὶ ἀναξίαν χάριν ἐκπονόντων τῇ πόλει, νικήσαντες αὐτοὺς ναυμαχίᾳ οἱ ἡμέτεροι καὶ λαβόντες αὐτῶν τὰς ἡγεμόνας Λακεδαιμονίους ἐν τῇ σφαγίᾳ, ἐξὸν αὐτοῖς διαφθεῖραι, ἐφείσαντο καὶ ἀπέδοσαν, καὶ εἰρήνην ἐποιήσαντο: ἡγούμενοι πρὸς μὲν τὸ ὁμόφυλον μέχρι νίκης δεῖν πολεμεῖν, καὶ μὴ δι' ὀργὴν ἰδίαν πόλεως τὸ κοινὸν τῶν Ελλήνων διολλύναι, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους μέχρι διαφθορᾶς. τούτους δὴ ἄξιον ἐπαινέσαι τοὺς ἄνδρας, οἳ τοσοῦτον τὸν πόλεμον πολεμήσαντες, ἐνθάδε κεῖνται: ὅτι ἐπέδειξαν, εἴ τις ἄρα ἀμφισβήτει, ὡς ἐν τῷ πρότερῳ πολέ-

ναυμαχήσαντες, καὶ οἱ εἰς Κύπρον στρατεύσαντες, καὶ οἱ εἰς Αἴγυπτον πλεύσαντες, καὶ ἄλλοσε πολλαχόσε ὧν χρὴ μεμνῆσθαι, καὶ χάριν αὐτοῖς εἰδέναι, ὅτι βασιλέα ἐποίησαν δείσαντα τῇ ἑαυτοῦ σωτηρίᾳ τὸν νοῦν προσέχειν, ἀλλὰ μὴ τῇ τῶν Ἑλλήνων ἐπιβουλεύειν φθορᾷ καὶ δὴ μὲν δὴ πάσῃ τῇ πόλει διωρθώθη ὁ πόλεμος, ὑφ' ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ὁμοφώνων πρὸς τοὺς βαρβάρους. εἰρήνης δ' ἀγομένης, καὶ τῆς πόλεως πιμπλαμένης, ἦλθεν δή που αὐτῇ (ὃ δὴ φιλεῖ ἐν τοῖς ἀνθρώποις τοῖς εὖ πράττουσι πρόσπιπτειν) πρῶτον μὲν ζῆλος, ἀπὸ ζήλου δ' φθόνος· ὃ καὶ τήνδε τὴν πόλιν ἔχουσαν ἐν πολέμῳ τοῖς Ἕλλησι κατέστησε. μετὰ δὲ τοῦτο ἀγομένου πολέμου, συνέβαλον μὲν ἐν Ταναγρᾷ ὑπὲρ τῆς Βοιωτῶν ἐλευθερίας Λακεδαιμονίοις μαχόμενοι· ἀμφισβητησίμου δ' τῆς μάχης ἀγομένης, δρᾶσαι τὸ ὕστερον ἔργον. οἱ μὲν γὰρ ἔχοντο ἀπόντες καταλιπόντες Βοιωτούς, οἷς ἐβοήθουν· οἷδ' ἡμέτεροι, τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐν Οἰνοφύτοις νικήσαντες, τοὺς ἀδέ-

χως

νεῶν † καὶ ἀνδρῶν. ὑπ' ἀμφοτέρων δὴ
ξυμβαίνῃ τῶν † Μαρδονίῳ μαχεσα-
μένων καὶ τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχη-
σάντων παιδαγωγὸν τοῖς ἄλλοις Ελ-
λησιν ὑπὸ μὲν τῆς γῆς καὶ θαλάσσης,
καὶ θαλάσσαν μαθόντας καὶ ἐθισθέντας
μὴ φοβεῖσθαι τοὺς βαρβάρους. τρίτον δὲ
λέγω τὸν ἐν Πλαταιαῖς ἆθλον, καὶ ἀρι-
μῷ καὶ ἀρετῇ χρήσθαι τῆς ἑλληνικῆς σω-
τηρίας, κοινὸν ἤδη τοῦτο Λακεδαιμονίων
τε καὶ Ἀθηναίων: τὸ μὲν ἓν μέγιστον καὶ
χαλεπώτατον, οὗτοι πάντες ἤμυναν.
καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀρετὴν, νῦν τε ὑφ'
ἡμῶν ἐγκωμιάζονται, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα
χρόνον ὑπὸ τῆς ὕστερον. μὴ δὲ τοῦτο,
πολλαὶ μὲν πόλεις τῶν Ελλήνων ἔπῃσαν
μὴ τῷ βαρβάρῳ, αὐτὸς δὲ ἠγέλετο βα-
σιλεὺς διανοεῖσθαι ὡς ὁπλιεῖσων πάλι
ὑπὲρ τοὺς Ελληνας: δίκαιον δὴ καὶ
τούτων ἡμᾶς ὑπομνησθῆναι, οἳ τοῖς τὸ
ὕστερον ἔργοις τέλος τῆς σωτηρίας
ἐπέθεσαν, ἀναχαθημένοι καὶ ἐξελά-
σαντες πᾶν τὸ βάρβαρον ἐκ τῆς θαλάτ-
της. ἦσαν δὲ οὗτοι, οἵτε ἐπ' Εὐρυμέδοντι

οἷς ἐκεῖνο γὰ τὸ ἔργον ἀποβλέψαντες, καὶ τὰς ὑστέρας μάχας ἐτόλμησαν διακινδυνεύειν οἱ Ἕλληνες ὑπὲρ τῆς σωτηρίας, μαθηταὶ τ' Μαρδονίῳ γεγενημένοι. τὰ μὲν οὖν ἀρίστια τῷ λόγῳ ἐκείνοις ἀναθετέον, τὰ δ' δευτερεῖα τοῖς περὶ Σαλαμῖνα, καὶ ὅτ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχήσαντι καὶ νικήσαντι· καὶ γὰ τούτων τῶν ἀνδρῶν, πολλὰ μὲν ἄν τις ἔχοι διελθεῖν, καὶ ἃ ὀπίσω ὑπέμειναν, κατά γε γῆν, καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ὡς ἠμύναντο ταῦτα. ὃ δέμοι δοκεῖ καὶ ἐκείνων κάλλιστον εἶναι, τοῦτο μνησθήσομαι. ὅτι τὸ ἐξῆς ἔργον τῆς Μαραθῶνι διεφέρεσθαι τοῦτο· οἱ μὲν γὰ Μαρδονίῳ τοσοῦτον μόνον ἐπεδείξαντο τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι καὶ γῆν οἷόν τ' ἀμύνασθαι τοὺς βαρβάρους ἀλίγοις πολλούς. ναυσὶ δὲ ἔτι δῆλον, καὶ δόξαν εἶχον Πέρσαι ἄμαχοι εἶναι καὶ θάλατταν καὶ πλήθει, καὶ πλούτῳ, καὶ τέχνῃ, καὶ ῥώμῃ. τοῦτο δὴ ἄξιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνδρῶν τῶν τότε ναυμαχησάντων, ὅτι τὸν ἐχόμενον φόβον διέλυσαν τ' Ἑλλήνων, καὶ ἔπαυσαν φοβουμένους, πλῆθος

νεῶν

πρίας εἰς Μαραθῶνα, ὡς ἕτοιμον σφίσιν ὄν, καὶ Ἀθηναίους ἐν τῇ αὐτῇ ταύτῃ αἰτίᾳ ζεύξαντας Ἑρεχθιεῦσιν ἄγειν. τούτων δὴ τῶν μὲν προχθέντων, τῶν δ' ἐπιχειρουμένων, οὔτ' Ἑρεχθιεῦσιν ἐβοήθησεν Ἑλλήνων οὐδείς, οὔτε Ἀθηναίοις, πλὴν Λακεδαιμονίων. οὗτοι δὲ τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης ἀφίκοντο. οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἐκπεπληγμένοι, ἀγαπῶντες τὴν ἐν τῷ παρόντι σωτηρίαν, ἡσυχίαν ἦγον. ἐν τούτῳ δὴ αὖ τις ἥκων ἔλεγεν οἷοι ἄρα ἐτύγχανον ὄντες τὴν ἀρετὴν οἱ Μαραθῶνι δεξάμενοι τὴν τῶν βαρβάρων δύναμιν, καὶ κολασάμενοι τὴν ὑπερηφανίαν ὅλης τῆς Ἀσίας, καὶ πρῶτοι σήσαντες λόφια τῶν βαρβάρων, ἡμεροῦντες καὶ διδάσκαλοι τοῖς ἄλλοις γιγνόμενοι, ὅπη κἀκεῖνος εἴη ἡ Περσῶν δύναμις, Ἀλλὰ πᾶν πλῆθος, καὶ πᾶς πλοῦτος ἀρετῇ ἥσσηται. ἐγὼ μὲν οὖν ἐκείνους τοὺς ἄνδρας φημὶ οὐ μόνον τῶν σωμάτων τῶν ἡμετέρων πατέρας εἶναι, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς τ' ἡμετέρας καὶ ξυμπάντων τῶν ἐν τῇδε τῇ ἠπείρῳ.

μηδένα εἶη). αἱ δὲ γνῶμαι δεδουλωμέναι ἀπάντων ἀνθρώπων ἦσαν. οὕτω πολλὰ καὶ μεγάλα καὶ μάχιμα γένη καταδεδουλωμένη ἦν ἡ Περσῶν ἀρχή. ἐπιπαρόμενος δὲ Δαρεῖος ἡμᾶς τε καὶ Ἐρετριέας δασμοῦν ὁπιβουλεύσαι σφᾶς ἀναπείθων, πέμψας μυριάδας μὲν πεντήκοντα ἐν τ' πλοίοις καὶ ναυσί, ναῦς δὲ πεντακοσίας, Δάτιν δὲ ἄρχοντα, εἶπεν ἥκειν ἄγοντα Ἐρετριέας, καὶ Ἀθηναίους εἰ βούλοιτο τιμὴν ἑαυτῷ κεφαλὴν ἔχειν. ὁ δὲ, πλεύσας εἰς Ἐρέτριαν ὃν ἄνδρας οἱ τῶν τότε Ἑλλήνων ἐν τοῖς δοκιμωτάτοις ἦσαν τὰ περὶ τὸν πόλεμον, καὶ οὐκ ὀλίγοι: τούτους ἐχειρώσατο μὲν ἐν τρισὶν ἡμέραις, διηρεύνησατο δὲ αὐτῶν πᾶσαν τὴν χώραν, ἵνα μηδεὶς ἀποφύγοι, τοιούτῳ τρόπῳ. ὅτι τὰ ὅρια ἐλθόντες τῆς Ἐρετρικῆς οἱ στρατῶται αὐτοῦ, ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν διασάντες, συνάψαντες τὰς χεῖρας, διῆλθον ἅπασαν τὴν χώραν, ἵν' ἔχοιεν τῷ βασιλεῖ εἰπεῖν, ὅπ οὐδεὶς ὑφ' ἡμῶν ἀποφεύγοι εἴη. τῇ δ' αὐτῇ διανοίᾳ κατηγάγοντο ἐξ Ἐρε-

τρίας

ἐν ἀμμησίᾳ, τούτων πίει μι δοκῆ χεῖναι ὑπομιμνήσκειν. ἐπαινοῦντά τ' ἢ ψεγόμενον τοῖς ἄλλοις, ἐς ᾠδὰς τ' ἢ τὴν ἄλλην ποίησιν αὐτὲς δεῖναι τρεπόντως τῶν τοιούτων. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα ἃ ἐν λέγω τάδε. Πέρσας ἡγεμένους τῆς Ἀσίας, ἢ δουλουμένους τὴν Εὐρώπην ἔχον οἱ τῆσδε τῆς χώρης ἔκγονοι, γονεῖς δὲ ἡμέτεροι, ὧν ἢ δίκαιον ἢ χρὴ πρῶτον μεμνημένους ἐπαινέσαι αὐτῶν τὴν ἀρετήν. δεῖ δὴ αὐτὴν ἰδεῖν εἰ μέλλει τις καλῶς ἐπαινεῖν ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ ὑμνούμενον λόγῳ, ὅτε πᾶσα μὲν ἡ Ἀσία ἐδούλευε τείτῳ ἤδη βασιλεῖ. ὧν ὁ μὲν πρῶτος Κῦρος, ἐλευθερώσας Πέρσας τὲς αὑτῶ πολίτας τῷ αὑτῶ φρονήματι, ἅμα ἢ τὲς δεσπότας Μήδους ἐδουλώσατο, ἢ τῆς ἄλλης Ἀσίας μέχρις Αἰγύπτου ἦρξεν. ὁ δὲ υἱὸς αὐτῶ, Αἰγύπτου τε ἢ Λιβύης ὅσον οἷόν τ' ἦν ὑπεβαίνειν. Ξέρξης δὲ Δαρεῖος πεζῇ μὲν μέχρι Σκυθῶν τῆσ ἀρχὴν ὤρεξατο. ναυσὶ δὲ, τῆς τε θαλάττης ἐκράτησε ἢ τῶν νήσων, ὥστε μηδὲ ἀξιοῦν αὐτῷ παλὸν αὐτῷ μη-

νόμον, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ ἐοικέναι ἀλλήλοις, ἢ ἀρετῆς δόξῃ καὶ φρονήσεως. ὅθεν δὴ ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ τεθραμμένοι, οἱ τῶνδε πατέρες, καὶ οἱ ἡμέτεροι, καὶ αὐτοὶ οὗτοι καὶ καλῶς φῶτες, πολλὰ δὴ καὶ καλὰ ἔργα ἀπεφήναντο εἰς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἰδίᾳ, καὶ δημοσίᾳ· οἰόμενοι δεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ Ἕλλησιν ὑπὲρ Ἑλλήνων μάχεσθαι, καὶ βαρβάροις ὑπὲρ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων. Εὐμόλπου μὲν οὖν καὶ Ἀμαζόνων ἐπιστρατευσάντων ἐπὶ τὴν χώραν, καὶ τῶν ἔπειτεράων ὡς ἠμύναντο, καὶ ὡς ἤμυναν Ἀργείοις πρὸς Καδμείους, καὶ Ἡρακλέδαις πρὸς Ἀργείους, ὅστ' ἐστὶν ἀξίως διηγήσασθαι, ποιηταί τε αὐτῶν ἤδη καλῶς τὴν ἀρετὴν ἐν Μουσικῇ ὑμνήσαντες, εἰς πάντας μεμνήκασιν. ἐὰν οὖν ἡμεῖς ὑπολάβωμεν τὰ αὐτὰ λόγῳ ψιλῷ κοσμεῖν, τάχ' ἂν δόξειεν ἴσως φαυλίζεσθαι, τοῦτο μὲν οὖν διὰ πολλοῦ ποιεῖσθαι χρή, ἐπειδὴ καὶ ἔχει τὴν ἀξίαν. ὃν δὲ οὔτε ποιητὴν πω δόξαν ἀξίαν ὑπὲρ ἀξίους λαβὼν ἔχει, ἔπ' ὀλίγον

ἐμὲ

λῆ δὲ ὁ μὲν αὐτὴν δημοκρατίαν, ὁ δὲ, ἄλλο ὧν αὐχήσῃ. ἔστι δὲ τῇ ἀληθείᾳ μετ' εὐδοξίας πλήθους ἀριστοκρατία. βασιλεῖς μὲν γὰρ ἀεὶ ἡμῖν εἰσιν, οὗτοι δὲ τοτὲ μὲν ἐκ γήρως, τοτὲ δὲ αἱρετοί. ἐγκρατὴς δὲ τῆς πόλεως τὸ πολλαπλάσιον πλῆθος, ταῖς δὲ ἀρχαῖς δίδωσι, κὴ κράτος τοῖς ἀεὶ δόξασιν ἀρίστοις εἶ). κὴ οὔτε ἀθενείᾳ οὔτε πενίᾳ, οὔτ' ἀγνωσίᾳ πατέρων ἀπελήλαται οὐδείς, οὐδὲ τοῖς ἐναντίοις τετίμηται ὥστε ἐν ἄλλαις πόλεσιν. ἀλλ' εἷς ὅρος, Ο δόξας σοφὸς, ἢ ἀγαθὸς εἶ) κρατεῖ κὴ ἄρχει. αἰτία δὲ ἡμῖν τῆς πολιτείας ταύτης ἡ ἐξ ἴσου χώρα. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι πόλεις ἐκ παντοδαπῶν κατεσκευασμέναι ἀνθρώπων εἰσὶ κὴ ἀνωμάλων, ὥστε αὐτῶν ἀνώμαλοι κὴ αἱ πολιτεῖαι τυραννίδες τε κὴ ὀλιγαρχίαι. οἰκοῦσιν ἔν, ἔνιοι μὲν δοῦλοις, οἱ δὲ, δεσπότας ἀλλήλοις νομίζοντες. ἡμεῖς δὲ κὴ αἱ ἡμέτεροι μιᾶς μητρὸς πάντες, ἀδελφοὶ φῶτες, οὐκ ἀξιοῦμεν δοῦλοι, οὐδὲ δεσπόται ἀλλήλων εἶ): ἀλλ' ἡ ἰσονομία ἡμᾶς ἡ κατὰ φύσιν, ἰσονομίαν ἀναγκάζει ζητεῖν κατὰ νό-

καὶ τοῖς ἄλλοις. μετὰ δὲ τοῦτο ἐλαύνειν πόνων ἀφωρίζοντο αὐτοῖς τοῖς ἐκγόνοις. θρεφομένη δὲ καὶ αὐξήσασα σφᾶς ἥβην, ἄρχοντας, καὶ διδασκάλους αὐτῶν ἑτοὺς ἐπηγάγετο. ὧν τὰ μὲν ὀνόματα, πρέπει ἐν τῷδε τοιῷδε ἔᾳν. ἴσμεν γὰρ οἱ τὸν Σίον ἡμῖν κατεσκάσαντα σφᾶς τε τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν τέχνας πρώτους παιδεύσαντα, καὶ σφᾶς τὴν ὑπὸ τῆς χώρας φυλακὴν ὅπλων κτῆσίν τε καὶ χρῆσιν διδάξαμενοι. γενηθέντες δὲ καὶ παιδευθέντες οὕτως οἱ τῶνδε σφέτεροι, ὤκουν πολιτείαν καταστησάμενοι, ἧς ὀρθῶς ἔχει διὰ βραχέων ὑπομνησθῆναι. Πολιτεία γὰρ τροφὴ ἀνθρώπων ἐστί, καλὴ μὲν ἀγαθῶν, ἡ δὲ ἐναντία, κακῶν. ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐβλάστησαν οἱ σφέτερον ἡμῖν, αὐαγκαῖον δηλῶσαι: δι' ἣν δὴ κἀκεῖνοι ἀγαθοὶ, καὶ οἱ νῦν ἐσμεν, ὧν οἵδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες. ἡ γὰρ αὐτὴ πολιτεία καὶ τότε ἦν, καὶ νῦν ἀειοκρατία, ἐν ᾗ νῦν τε πολιτεύομεθα, καὶ τὸν ἀεὶ χρόνον ἐξ ἐκείνου ὡς τὰ πολλά. κα-

λῶς

ζῶα παντοδαπὰ, θηρία τε καὶ βοτὰ, ἐν τούτῳ ἡ ἡμετέρᾳ, θηρίων μὲν ἀγρίων ἄγονος, καὶ καθαρᾷ ἐφαίνη: ἐξελέξατο δὲ τῶν ζώων καὶ ἐγκύμονα ἀνθρωπον, ὃ σωτῆρα τε ἐπιφέρει τῶν ἄλλων, καὶ δίκαια καὶ θεοὺς μόνον νομίζειν. μέγα δὲ τεκμήριον τούτου τοῦ λόγου, ὅτι ἥδε ἔτεκεν ἡ γῆ τοὺς τῶνδέ τε καὶ ἡμετέρους προγόνους: Παῦρα γὰρ τὰ τεκόντα προφὴν ἔχει ὅπη δείσαν ᾧ αὐτέκνῳ. ᾧ καὶ γυνὴ δίκαια τεκοῦσά τε ἀληθῶς καὶ μή; ἀλλ' ὑποβαλλομένη, ἐὰν μὴ ἔχῃ πηγὰς προφῆς τῷ γεννωμένῳ. ἃ δὴ καὶ ἡ ἡμετέρᾳ γῆ τε καὶ μήτηρ ἱκανὸν τεκμήριον παρέχεται ὡς ἀνθρώπους γεννησαμένη. μόνη γὰρ ἐν τῷ τότε καὶ πρώτῃ βοφὴν ἀνθρωπείαν ἐξέηκε τὸν τῶν πυρῶν καὶ κριθῶν καρπόν: ᾧ κάλλισα καὶ ἄρισα βέβεται τὸ ἀνθρώπειον γένος. ὡς τῷ ὄντι τοῦτο τὸ ζῶον αὐτὴ γεννησαμένη. μᾶλλον δὲ ὑπὲρ γῆς ἡ γυναικὸς πέφυκεν δέχεσθαι τοιαῦτα τεκμήρια. οὐ γὰρ γῆ γυναῖκα μεμίμηται κυῆσαι, καὶ γεννῆσαι, ἀλλὰ γυνὴ γῆν. τούτου δὲ καρποὺς, οὐκ ἐφθόνησεν, ἀλλ' ἔνειμε καὶ

ὑπῆρξε τοῖς δὲ ἡ τῶν περιόντων ἡμέρα, οὐκ ἔπλυς οὖσα, οὐδ' τοὺς ἐκγόνους τούτους ἀποφηναμένη μετοικοῦντας ἐν τῇ χώρᾳ ἄλλοθεν ἰόντων, ἀλλ' αὐτόχθονας, καὶ τῷ ὄντι ἐν παλίδι οἰκοῦντας, καὶ ζῶντας, καὶ τρεφομένους οὐχ ὑπὸ μητρυιᾶς ὡς ἄλλοι, ἀλλ' ὑπὸ μητρὸς τῆς χώρας ἐν ᾗ ᾤκουν. καὶ νῦν κεῖσθαι τελευτήσαντας ἐν οἰκείοις τόποις τῆς τεκούσης, καὶ θρεψάσης, καὶ ὑποδεξαμένης. δικαιότατον δὴ κοσμῆσαι πρῶτον τὴν μητέρα αὐτῶν. οὕτω γὰρ συμβαίνῃ ἅμα καὶ ἡ τῶνδε ἀγαθὰ κοσμουμένη. ἔστι δ' ἀξία ἡ χώρα καὶ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι, οὐ μόνον ὑφ' ἡμῶν· πολλαχῇ μὲν καὶ ἄλλῃ, πρῶτον δὲ καὶ μέγιστον, ὅτι πυγχαίνῃ οὖσα θεοφιλής. μαρτυρεῖ δ' ἡμῖν τῷ λόγῳ ἡ τῶν ἀμφισβητησάντων περὶ αὐτῆς θεῶν ἔρις καὶ κρίσις. ἀλλὰ δὴ θεοὶ ἐπήνεσαν, πῶς οὐκ ἂν ἀνθρώπων γε συμπάντων δικαία ἐπαινεῖσθαι; δεύτερος δ' ἔπαινος δικαίως ἂν αὐτῆς εἴη. ὅτι ἐν ἐκείνῳ τῷ χώρῳ, ἐν ᾧ ἡ πᾶσα γῆ ἀνέκαθεν, καὶ ἔφυ

ζῶα

λόγῳ καλῶς ῥηθέντι, μιᾷ μὴ κόσμος τοῖς πεφάξασι γίγνεται πρὸς τῶν ἀκουσάντων. δεῖ δὴ τοιούτου τινὸς λόγου, ὅστις τοὺς μὲν τετελευτηκότας ἱκανῶς ἐπαινέσεται, τοῖς δὲ ζῶσιν ἀμείνους φανήσεται: ἐκγόνοις μὲν καὶ ἀδελφοῖς μιμεῖσθαι τὴν τῶνδε ἀρετὴν παρακαλοῦμενος, πατέρας δὲ καὶ μητέρας, καὶ ὅσοι τῶν ἀνῶνδε ἔτι προγόνων λείπονται, τούτους δὲ θαμυδούμενος. πῶς γὰρ ἂν ἡμῖν τοιοῦτος λόγος φανείη; ἢ πίθων ἂν ὀρθῶς αἰξαίμεθα, ἀνδρας ἀγαθοὺς ἐπαινοῦντες; οἱ ζῶντές τε τοὺς ἑαυτῶν ἄφραινον δι' ἀρετὴν, καὶ τῇ τελευτῇ αὐτῇ τῆς τῶν ζώντων σωτηρίας ἀλλάξαντο. δοκεῖ μοι χρῆναι κατὰ φύσιν ὥσπερ ἀγαθοὶ ἐγένοντο, οὕτω καὶ ἐπαινεῖν αὐτούς. ἀγαθοὶ δὲ ἐγένοντο διὰ τὸ φρῆναι ἐξ ἀγαθῶν. τῇ δ' γένεσιν ἓν πρῶτον αὐτῶν ἐσκοπάζομεν. δεύτερον δὲ προφῆ τε καὶ παιδείαν. ὅτι δὲ τούτοις τῇ τῶν ἔργων πρᾶξιν ἐπιδείξομεν, ὡς χρηστὴ καὶ ἀξία τούτων ἀπέφηναντο. τῆς δ' εὐγενείας πρῶτον

ὑπῆρ-

δῆλθες; Σω. Αλλ' ὅπως μή μοι χαλεπαν῀ ἡ δικαίκαλος, αὖ ἐξενέγκω αὐτῆς τὸν λόγον. Με. Μὰ δαμῶς ὦ Σώκρατες. ἀλλ' εἰπὲ κὴ πάνυ μοι χαιρῆ. εἴτε Ασπασίας ζώλης λέγειν, εἴτε ὁτουοῦν ἀλλὰ μόνον εἰπέ. Σω. Αλλ' ἴσως μου καταγελάσῃ, αὖ σοι δόξω πρεσβύτης ὢν ἔτι παίζειν. Με. Οὐδαμῶς ὦ Σώκρατες. ἀλλ' εἰπὲ παντὶ τρόπῳ. Σω. Αλλὰ μέν τοι σοί γε δῆ χαρίζεσθαι. ὥστε κἂν ὀλίγου, εἶμι καλλίξης ἀποδιώτα ὀρχήσασθαι, χαρισούμην ἂν ἑτοίμη μόνον ἔσομαι. ἀλλ' ἄκουε, ἔλεγε δῆ, ὡς ἐγῷμαι, ἀξιαμένη λέγειν ἀπ' ἀυτῶν τῶν τεθνεώτων οὕτωσι.

Ερρω μὲν ἡμῶν οἴδ' ἃ ἔχουσι τὰ πρόσθεν ἰόντα ζοίσιν ἀυτοῖς. ἓν τυχόντες τοιδίου τινὶ εἰμαρμένῳ πορείαν περιπεμφθέντες, κοινῇ μὲν ὑπὸ τῆς πόλεως, ἰδίᾳ ὃ ὑπὸ τῶν οἰκείων. λέγω δὲ δὴ τὸ λειπόμενον χρόνου, ὃν, τὸ νόμος προσετάξῃ ἀποδοῦναι τοῖς ἀνδράσι, κὴ χρὴ. Ερχων δὲ δ' ἐπεχθέντων, λό-

λοι. ὁ μὲν, Μουσικῆς, ἢ ὃς, Ῥητορικῆς. οὕτω μὲν οὖν τετραμμένον ἄνδρα, οὐδὲν θαυμαστὸν δεινὸν εἶναι λέγειν, ἀλλὰ καὶ ὅς τις ἐμοῦ κάκιον ἐπαιδεύθη, Μουσικῷ μὲν ὢν Λάμπρου παιδευθείς, Ῥητορικὴν δ' ὢν Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου: ὅμως κἂν σοὶ δοκῶ τις εἶναι Ἀθηναῖος γε ἐν Ἀθηναίοις ἐπαινῶν δ' ὀκνεῖν. Με. Καὶ τί ἂν ἔχοις εἰπεῖν εἰ δέοι σε λέγειν; Σω. Αὐτὸς μὲν παρ' ἐμαυτῷ ἴσως οὐδὲν. Ἀσπασίας δ' ἂν χθὲς ἠκροώμην περὶ ἐπιτάφιον λόγον τοῦ καὶ αὐτῶν τούτων. ἤκουσε γὰρ ἄν- τως τὰ λέγεις, ὅτι μέλλοιεν Ἀθηναῖοι αἱρεῖσθαι τὸν ἐροῦντα. ἔπειτα τὰ μέν, ἐκ τοῦ παραχρῆμά μοι δόξῃ, οἷα δέοι λέγειν. τὰ δ', ὕστερον ἐσκεμμένη: ὅτε μοι δοκεῖ συνεπίθεσθαι τὸν ἐπιτάφιον λόγον, ὃν Περικλῆς εἶπε, δεινὸς εἶναι μαθοῦσα ἅπαντα ἐξ ἐκείνης συλλέξασα. Σω. Ἦ καὶ μεμνησαί σου ἂν ἔλεγε Ἀσπασία; Σω. Εἰ μὴ ἀδικῶ γε. ἐμανθανόν γέ τοι παρ' αὐτῆς, καὶ ὀλίγου πληγὰς ἔλαβον, ὅτι ἐπελανθανόμην. Με. Τί δῆτα οὐ

γενεσθαι. ὥστε ἴσως ἀναγκασθήσεται ὁ λέγων ὡσαύτως αὐτοσχεδιάζειν. Σω. Πόθεν ὦ γαθέ; εἰσὶν ἑκάστοις τούτων λόγοι παρεσκευασμένοι. καὶ ἅμα οὐδὲ αὐτοσχεδιάζειν τά γε τοιαῦτα χαλεπόν. εἰ μὲν γὰρ δέοι Ἀθηναίους ἐν Πελοποννησίοις δὲ λέγειν, ἢ Πελοποννησίους ἐν Ἀθηναίοις, ἀγαθοῦ ἂν ῥήτορος δέοι τὸν πείσοντος, καὶ ἀδοκιμήσοντος: ὅταν δέ τις ἐν τούτοις ἀγωνίζηται οὑσπερ καὶ ἐπαινεῖ, οὐδὲν μέγα δοκεῖ δεῖν λέγειν. Με. Οὐκ οἴει ὦ Σώκρατες; Σω. Οὐ μέντοι μὰ Δία. Με. Ἢ οἴει οἷός τ' ἂν εἶ) αὐτὸς εἰπεῖν εἰδέναι καὶ ἐλοιπόσε ἡ βελή; Σω. Καὶ ἐμοὶ μέν γε ὦ Μενέξενε, οὐδὲν θαυμαστὸν οἷα τ' ἔσ) εἰπεῖν, ᾧ τυγχάνει διδάσκαλος οὖσα οὐ πάνυ φαύλη πρὸς ῥητορικήν, ἀλλ' ἥπερ καὶ ἄλλους πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἐποίησε ῥήτορας, ἕνα γ' ἢ καὶ διαφέροντα τῶν ἑλλήνων Περικλέα τὸν Ξανθίππου. Με. Τίς αὕτη; ἢ δηλονότι Ἀσπασίαν λέγεις; Σω. Λέγω γάρ. καὶ Κόννον γε τὸν Μητροβίου. οὗτοι γάρ μοι δύο εἰσὶ διδάσκαλοι.

λοι.

ἐπαινούμενος ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἐκάστοτε ἄσμενος ἀκροώμενος καὶ χαλούμενος: ἡγούμενος ἐν τῷ παραχρῆμα μείζων, καὶ γυναικότερος, καὶ καλλίων γεγονέναι. καὶ οἶμαι δὴ τὰ πολλὰ ἀεὶ μετ' ἐμοῦ ξένοι τινὲς ἔπονται καὶ ξυναχροῶνται: ὥστε οὐκ ἐγὼ σεμνότερος ἐν τῷ παραχρῆμα γίνομαι. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ταυτὰ ταῦτα δοκοῦσί μοι πάσχειν, καὶ πρὸς ἐμὲ, καὶ πρὸς τὴν ἄλλην πόλιν, θαυμασιωτέραν αὐτὴν ἡγεῖσθαι εἶναι ἢ πρότερον, ὑπὸ τῶν λέγοντος ἀναπειθόμενοι. καὶ μοι αὕτη ἡ σεμνότης παραμένει ἡμέρας πλείω ἢ δύο. οὕτως ἐναυλος ὁ λόγος τε καὶ ὁ φθόγγος παρὰ τῶν λέγοντος ἐνδύεται εἰς τὰ ὦτα. ὡς τε μόλις τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ, ἀναμιμνήσκομαι ἐμαυτοῦ, καὶ ἀναβαίνομαι οὗ γῆς εἰμι. τέως δ' οἶμαι μονονοὺ ἐν μακάρων νήσοις οἰκεῖν. οὕτως ἡμῖν οἱ Ῥήτορες δεξιοί εἰσιν. Με. Ἀεὶ σὺ σκωπτάζεις ὦ Σώκρατες τοὺς Ῥήτορας. νυνὶ μέντοι οἶμαι ἐγὼ τὸν αἱρεθέντα, οὐ πάνυ διαπορήσειν. ἐξ ὑπογύου γὰρ παντάπασιν ἡ αἵρεσις γί-

δόμενος, ὅτι ἡ βουλὴ μέλλει αἱρεῖσθαι, ὃς τις ἐρεῖ ὅτι τοῖς ἀποθανοῦσι. ταφὰς γὰρ οἶδ' ὅτι μέλλουσι ποιεῖν. Σω. Παύσομαι. ἀλλὰ τίνα εἵλοντο; Με. Οὐδένα. ἀλλὰ ἀνεβάλοντο εἰς τὸν αὖριον. δοίη μέντοι Ἀρχῖνον, ἢ Δίωνα αἱρεθήσεσθαι. Σω. Καὶ μὴν ἃ Μενέξενε πολλαχοῦ κινδυνεύει καλὸν εἶναι τὸ ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκειν. καὶ γὰρ ταφῆς καλῆς τε καὶ μεγαλοπρεποῦς τυγχάνει. καὶ ἂν πένης τις ὢν τελευτήσῃ, καὶ ἐπαίνου αὖ ἔτυχε. καὶ ἂν φαῦλος ᾖ, ὑπ' ἀνδρῶν σοφῶν τε καὶ οὐκ εἰκῇ ἐπαινουμένων· ἐν πολλοῦ χρόνου λόγους παρεσκευασμένων· οἳ οὕτω καλῶς ἐπαινοῦσιν, ὥστε καὶ τὰ ὀφείλοντα, καὶ τὰ μή, δεῖ ἐκάστου λέγοντες, καλλιεπῶς πως τοῖς ὀνόμασι ποικίλλοντες, μαντεύονται ἡμῖν τὰς ψυχάς. καὶ πάλιν ἐξαγωνιζόμενοι κατὰ πάντας τρόπους, καὶ τὸν τετελευτηκότα ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν ἅπαντας τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ αὐτοὺς ἡμᾶς τοὺς ἔτι ζῶντας ἐπαινοῦντες· ὡς ἔγωγε ὁ Μενέξενος γοναίως πάνυ διατέθεμαι ἐπαι-

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Μενέξενος, ἢ Ἐπιτάφιος.

Τὰ τῦ Διαλόγου πρόσωπα.

Σωκράτης, καὶ Μενέξενος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

ΕΞ ἀγορᾶς, ἢ πόθεν Μενέξενος; Με. Ἐξ ἀγορᾶς ὦ Σώκρατες, καὶ ἀπὸ τῦ βουλευτηρίου. Σω. Τί μάλιστα σὺ περὶ βουλευτήριον; ἢ δηλαδὴ ὅτι παιδὸς ὄντως καὶ φιλοσοφίας ὑπὲρ τέλειος ἤγῃ εἶναι, καὶ ὡς ἱκανῶς ἤδη ἔχων, ὑπὲρ τὰ μείζω σπουδὴν βέβηκας: καὶ ἄρχειν ἡμῶν ὦ θαυμάσιε ἐπιχειρεῖς τῶν πρεσβυτέρων, νεανικῦτος ὤν, ἵνα μὴ ἐνδεὴς ᾖ ὑμῶν ἡ οἰκία ἀεί τινα ἡμῶν ἐπιμελητὴν παρεχομένη; Με. Ἐὰν σύ γε ὦ Σώκρατες ἐᾷς καὶ συμβουλεύῃ ἄρχειν, πειθησόμεθα. εἰ δ' μὴ, οὔ. καίτοι μέντοι καὶ ἀφικόμην περὶ τὸ βουλευτήριον πε-

Imprimatur si videbitur R. P. M. Sacri Palatij Apostolici.

Cæsar Fidelis Vicesg.

Imprimatur.

F. Thomas Pallauicinus Bonon. Magister & Reuerendiss. P. F. Ludouici Ystella Valentini Sacri Palatij Apost. Mag. Socius Ord. Præd.

Digitized by Google

ΕΠΙΤΑΦΙΟΙ
ΛΟΓΟΙ ΤΡΕΙΣ

Ιλάτωνος, Θουκυδίδους, &
Δημοσθένους.

33
7 T 2, 3

FVNEBRES
ORATIONES TRES

Platonis, Thucydidis, &
Demosthenis.

ROMAE,
Apud Bartholomæum Zannettum. 1609.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google